

Falu pastorat

2019-2031

Lokalförsörjningsplan

Innehåll

1. Lokalförsörjningsplanens förutsättningar	3
2. Mål- och planeringsförutsättningar	4
2.1. Inledning.....	4
2.2. Pastoratets mål med lokalförsörjningen (antogs år 2020).....	4
2.3. Miljödiplomering och färdplan för klimatet.....	4
2.4. Pastoratets strategiska mål för församlingsverksamheten (antogs år 2017)	4
2.5. Pastoratets förvaltningsmål för fastigheter (vård – och underhållsplaner) (antogs år 2018).....	5
2.6. Pastoratets mål för begravningsverksamheten (antogs år 2020).....	5
2.7. Några förtydliganden om basår och nyttjandegrad	6
3. Omvärldsbeskrivning	7
3.1. Övergripande omvärldsanalys (från Församlingsinstruktionen).....	7
3.2. Falun växer	7
3.2.1. Arbetsplatser och nya skolor	7
3.3. Konsekvenser för verksamheten i Falu pastorat	7
3.4. Risk och sårbarhet samt krisberedskap	8
4. Verksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar	9
4.1. Övergripande beskrivning	9
4.1.2. Befolknings- och medlemsutveckling	9
4.1.3. Ekonomisk utveckling.....	10
4.1.4. Organisationen och antal anställda.....	11
4.2. Församlingsverksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar.	11
4.2.1. Kyrkobyggnader och församlingshem – utveckling och lokalbehov.....	12
4.3. Begravningsverksamhetens utveckling och behov av mark, byggnader och anläggningar	15
4.3.1. Begravningsverksamhet	16
5. Bestånd av mark, byggnader och anläggningar	17
5.1. Omfattning och kostnader 2019	17
5.2. Fastighetsbeståndets utveckling, 2019 och framåt.....	17
5.2.1. Församlingsverksamhet.....	17
5.2.2. Begravningsverksamhet	20
5.4. Analyser ur olika perspektiv	22
5.4.1. Fastighetskostnader	22
5.4.2. Nyttjandegrad	24

5.4.4. Kulturvärden.....	25
5.4.5. Ändamålsenlighet.....	25
5.4.6. Teknisk status.....	26
5.4.7. Energi och miljö.....	29
5.5. Reflektioner inför åtgärdsplan.....	29
5.5.1. Falu pastorat - fem församlingar.....	29
5.5.2. Överkapacitet på lokaler.....	29
5.5.3. Kostnaderna måste minska.....	30
5.5.4. Begravningsverksamheten.....	30
6. Åtgärdsplan och konsekvensanalys.....	31
6.1. Planerade åtgärder.....	31
6.1.1. Försäljning av fastigheter.....	31
6.1.2. Uthyrning av fastigheter.....	32
6.1.3. Ökad nyttjandegrad av våra församlingshem.....	33
6.1.4. Ökad nyttjandegrad av våra kyrkor.....	33
6.1.5. Kyrklig närvaro på nya ställen.....	34
6.1.6. Framtida församlingsindelning.....	34
6.2. Sammanfattande diskussion kring konsekvenser.....	34

1. Lokalförsörjningsplanens förutsättningar

Lokalförsörjningsplanen gäller Falu pastorat, som omfattar Aspeboda församling, Falu Kristine församling, Grycksbo församling, Stora Kopparbergs församlings samt Vika-Hosjö församling. Lokalförsörjningsplanen fastställdes av kyrkofullmäktige den 31 maj 2021 och omfattar perioden 2019-2030.

Enligt kyrkoordningen ska varje pastorat ha en lokalförsörjningsplan, vilken fastställs av kyrkofullmäktige. Kyrkorådet ska vart fjärde år pröva om den ska ändras.

Lokalförsörjningsplanen för Falu pastorat är upprättad i enlighet med kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. Den innehåller redogörelser för kyrkofullmäktiges mål för lokalförsörjningen, omvärldsanalys, verksamhetens utveckling och lokalbehov, bestånd av mark och byggnader, planerade åtgärder samt konsekvensanalys. Lokalförsörjningsplanen omfattar både församlings- och begravningsverksamheten.

Lokalförsörjningsplanen ska vara ett redskap som underlättar och stödjer genomförandet av församlingens vision, uppdrag och kallelse.

Lokalförsörjningsplanen har upprättats av en arbetsgrupp, bestående av fastighetsingenjör Terese Wängdahl, förvaltningschef Dennis Jansson samt biträdande kyrkoherde Sofia Mogård. Arbetet och beredningen av planen har gjorts i nära samarbete med medarbetare, kyrkoråd samt församlingsråden.

Kapitel 3 som omfattar en omvärldsanalys bygger till viss del på den församlingsinstruktion som antogs 2018. Vissa uppgifter är hämtade från Falu kommuns hemsida.

Kapitel 4 om verksamhetens utveckling och lokalbehov har tagits fram tillsammans med medarbetare och församlingsråd i respektive församling.

Falu pastorat omnämns ibland som Svenska kyrkan Falun. I det följande används dock benämningen Falu pastorat uteslutande.

2. Mål- och planeringsförutsättningar

2.1. Inledning

Redan 2017 initierades ett samtal i Falu pastorat kring lokalförsörjning särskilt med tanke på minskade intäkter och framtidsprognoser. Det togs fram ekonomiska prognoser för de kommande 15 åren. Förtroendevalda i både kyrkoråd och församlingsråd samt ledningsgrupp liksom alla medarbetare har varit involverade i samtalen. Det finns en hög grad av medvetenhet om vikten av att anpassa antal fastigheter efter både verksamhet och ekonomiska förutsättningar. Uthyrning, avyttring, samlokalisering är några av förslagen som diskuterats. Inga beslut är tagna, men fastighetsingenjören har fått i uppdrag att titta på och konkretisera några förslag. Det här arbetet integreras i lokalförsörjningsplanen och kommer att bli mest synligt i åtgärdsplanen.

2.2. Pastoratets mål med lokalförsörjningen (antogs år 2020)

Pastoratets församlingar ska kunna utföra sin grundläggande uppgift i lokaler som är ändamålsenliga med en långsiktigt hållbar resursanvändning.

Pastoratet ska bedriva en god förvaltning av fastigheter.

Pastoratet ska senast år 2030 ha uppnått klimatneutralitet, dvs inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen.

Produkter och material ska ha hög miljöprestanda, lång teknisk livslängd med låga drifts- och underhållskostnader. De bör kunna återanvändas eller återvinnas när de har tjänat ut.

Pastoratet ska eftersträva att öka nyttjandegraden i våra församlingshem så att den ökar med 10 % per år av tillgänglig tid. Det följs upp årligen. År 2023 ska nyttjandegraden ha ökat till 40 % av tillgänglig tid.

Pastoratet ska eftersträva att öka nyttjandegraden av våra kyrkor. Det följs upp årligen. År 2023 ska nyttjandegraden ha dubblats jämfört med år 2020.

Högst 20 % av församlingsverksamhetens budget bör gå till mark, byggnader och anläggningar. Det ska vara uppfyllt år 2023.

2.3. Miljödiplomering och färdplan för klimatet.

En arbetsgrupp i pastoratet arbetar för att pastoratet ska bli miljödiplomerat. I det ingår att jobba mot specifika mål, bland annat gällande fastighetsförvaltning.

2.4. Pastoratets strategiska mål för församlingsverksamheten (antogs år 2017)

2021 döps 65% av de tillhörigas barn och ungdomar.

2021 är 55% av alla 15-åringar konfirmerade. Av dessa är 95% positiva i utvärdering av konfirmandtiden och 20% fortsätter att vara engagerad i organiserad kyrklig verksamhet.

2021 har alla steg i en diakonipastoral genomförts.

2021 har gudstjänstdeltagandet ökat med 20%.

2021 finns ett medvetet och tydligt organiserat frivilligarbete.

2021 upplever 20% fler människor Svenska kyrkan Falun som angelägen.

2.5. Pastoratets förvaltningsmål för fastigheter (vård – och underhållsplaner) (antogs år 2018)

Tillgänglighet

2021 skall alla kyrkobyggnader och församlingshem i pastoratet ha tillgänglinventerats, och åtgärdsplaner skall ha tagits fram och inkluderats i byggnadernas vård- och underhållsplaner.

Vid planering av fastighets- och byggprojekt skall alltid möjligheten att förbättra tillgängligheten i byggnaden i samband med aktuellt byggprojekt ses över.

Energi och miljö

2021 skall Falu Pastorat ha formulerat riktlinjer/krav avseende det miljöarbete som entreprenörer bedriver vid genomförande av byggentreprenader inom pastoratet.

2021 skall de förbättringsförslag som framkommit vid energikartläggningar genomförda 2018 ha genomförts eller planerats in i respektive byggnads vård- och underhållsplan.

Säker fysisk miljö

Åtgärdande av fysiska brister som upptäcks vid arbetsmiljöronder och brandsriskinventering ska ske inom ett år från det att de upptäckts, i de fall detta är möjligt och rimligt ur tids- och ekonomiskt perspektiv. I de fall åtgärdande inte kan ske inom ett år, skall åtgärder läggas in i byggnadens vård- och underhållsplan.

Ett arbetssätt, med rutiner för hur risker och brister som upptäcks av allmänhet som vistas i våra byggnader skall kunna rapporteras och hanteras, tas fram.

Bevarande av kulturmiljöer

2021 skall listor för restvärdesräddning i samtliga kyrkor ha upprättats, där det klargörs vilka byggnadsdelar/inventarier som skall prioriteras vid räddningsinsats i händelse av brand.

2021 skall det finnas dokumentation framtagen för vilka byggnadsdelar/inventarier som, ur ett kulturhistoriskt perspektiv, bör prioriteras högt vid vård- och underhållsplanering.

2.6. Pastoratets mål för begravningsverksamheten (antogs år 2020)

Kyrkogårdsförvaltningen i Falun skall ge en god service med hög kvalitet och tillgänglighet för anhöriga och besökare.

Kyrkogårdarna skall vara vackra och välskötta med ett bevarat kulturarv. Miljöerna skall vara rogivande och skapa värdiga vilorum för de gravsatta.

Verksamheten ska ständigt förbättras och följa med utvecklingen i tiden.

Verksamheten skall ha en god och hållbar arbetsmiljö och föra ett aktivt arbete för en minskad negativ miljöpåverkan.

2.7. Några förtydliganden om basår och nyttjandegrad

Lokalförsörjningsplanens basår är 2019, och det är alltså vad som avses med nuläge. År 2020 är ett år som avviker på så många sätt (på grund av coronapandemin) att det inte kan fungera som en rimlig nulägesbeskrivning. Falu Kristine kyrka hölls stängd för renovering 2019, och utgångsläget för den kyrkan är därför år 2018.

I lokalförsörjningsplanen används i första hand begreppet nyttjandegrad. Det innebär att lokalen är nyttjad en viss del av tillgänglig tid. För att få en rimlig och hyfsat rättvisande bild av nyttjandegrad i lokalerna utgår den från bokningssystemet. Det innebär att det som avses med nyttjandegraden, i stort sett, sammanfaller med bokningsgrad, men det kan också avvika. En lokal kan bokas utan att nyttjas, liksom det omvända: nyttjas utan att vara bokad. Primärt fokus är dock att visa på och i förlängningen öka nyttjandegraden av lokalerna. Det medför att vi anser det vara tillräckligt att använda begreppet nyttjandegrad.

3. Omvärldsbeskrivning

3.1. Övergripande omvärldsanalys (från Församlingsinstruktionen)

Falun kan beskrivas som ett Sverige i miniatyr – fast med aningen bättre förutsättningar. Ur ett statistiskt perspektiv mår en falubo, ung som gammal, lite bättre än den genomsnittlige svensken. Falun är residensstad i Dalarnas län och har en stor andel offentlig verksamhet. I Falun finns stora arbetsplatser såsom kommunen, lasarettet och högskolan men också ett stort antal småföretagare. 1 av 10 falubor har utländsk bakgrund.

Det finns ett antal utmaningar i Falun. Det finns bostadsområden präglade av högre sjuktal och arbetslöshet, liksom andra områden där människor med högre inkomst väljer att bo. Det finns skillnader mellan de här områdena sett också till utbildningsnivå, ekonomisk utsatthet, missbruk och så vidare. Sociologer talar ibland om en ökad *isärdragning* av samhället, en grogrund för ett tänkande som präglas av ”vi och dom”, där strävan efter bland annat jämlika förskolor och skolor blir allt svårare att upprätthålla. I Falu pastorat märks skillnader inom en och samma församling. En annan slags isärdragning sker också mellan tätort och landsbygd, något som också kan noteras i Falun. En ökad grad av psykisk ohälsa hos barn, unga och äldre är också märkbar, något som tillsammans med isärdragningen lyfts fram som prioriterade områden i pastoratets diakonipastoral.

Andra samhällstrender som också beskriver livet i Falun är *individualisering*. Tillsammans med en generell samhällelig avreglering förväntas människor göra aktiva, självständiga val. Traditioner försvagas och tillsammans med en allmän *sekularisering* förändras normer kring gudstjänstfirande och kyrkliga handlingar. Människors kunskap om och förtrogenhet med Svenska kyrkan är överhuvudtaget låg.

3.2. Falun växer

Falu kommun växer med ca 500 invånare varje år. Det planeras och anläggs nya bostadsområden och dessa ligger framför allt i tätorten, dvs i Falu Kristine och Stora Kopparbergs församlingar. Det byggs både enfamiljs- och flerfamiljshus. Utanför tätorten är det framför allt enfamiljshus som byggs och det handlar då inte om nya större bostadsområden (för uppdaterad information om hur Falun växer se <https://www.falun.se/falun-vaxer.html>). Det medför att de församlingar som växer i Falu pastorat, är nämnda tätortsförsamlingar. I gengäld märks en lägre grad av kyrkotillhörighet bland dem som bor i och flyttar in i Falu tätort. I kapitel 4 finns en mer detaljerad redovisning för varje församlings lokala förutsättningar.

3.2.1. Arbetsplatser och nya skolor

Falun har som residensstad en mängd arbetsplatser som tjänar hela regionen, såsom lasarett, domstolar, Länsstyrelse och Högskola. De är stora arbetsplatser liksom kommunen. Här finns också flera små- och medelstora företag. 2020 togs beslutet att återöppna Dalregementet i Falun.

I Falun planläggs nya bostadsområden med tillhörande skolor i Falu Kristine och Stora Kopparbergs församling.

3.3. Konsekvenser för verksamheten i Falu pastorat

Falun växer och det gäller framför allt tätortsförsamlingarna (Falu Kristine och Stora Kopparberg). Nya områden med skolor och omsorgsboenden växer fram och som kyrka vill vi finnas med. Däremot är kyrksamheten och kyrkotillhörigheten svagare i Falu tätort. Det är

viktigt att tänka nytt som kyrka, vara flexibla och kunna prioritera allt arbete. I församlingsinstruktionen från 2018 betonas vikten av att nyttja kyrkan och kyrkomiljön ä mer. Kanske är det så att samhällsförändringarna kan innebära ett renodlande av kyrkans specifika uppdrag: att förkunna evangelium och förvalta sakramenten. Befintlig verksamhet bör omprövas samtidigt som det som fungerar väl inte behöver avslutas. Det finns mötesplatser i pastoratet liksom goda relationer till andra samhällsaktörer såsom skola och hembygdsförening. Dock är det tydligt att kyrkans trösklar i alltfler sammanhang upplevs som höga. Det är viktigt att identifiera vilka barn och vuxna som inte kommer till kyrkans lokaler för att kunna möta deras behov och önskemål. Det handlar om att i allt högre grad vara mer närvarande där människor finns i sin vardag.

3.4. Risk och sårbarhet samt krisberedskap

Västerås stift representerar Svenska kyrkan lokalt i Länsstyrelsen regionala krishanteringsråd, något som gör att vi håller oss uppdaterade.

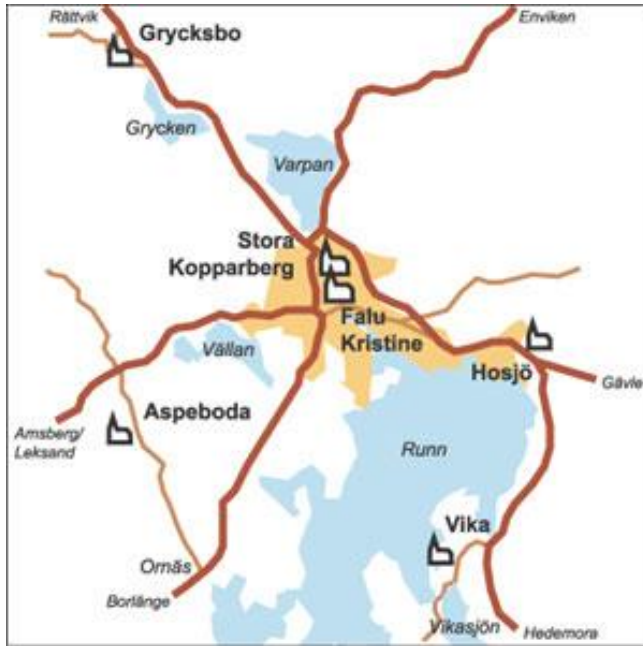
Kristinegården är en möjlig krishanteringscentral i Falu kommuns POSOM-grupp (psykiskt och socialt omhändertagande vid olyckor och katastrofer).

Det finns två skyddsrum i pastoratets fastigheter. Det ena finns på Mariagården och det andra finns på Kristinegården. Som ägare av fastigheterna är vi skyldiga att ställa i ordning skyddsrummen på 48 timmar.

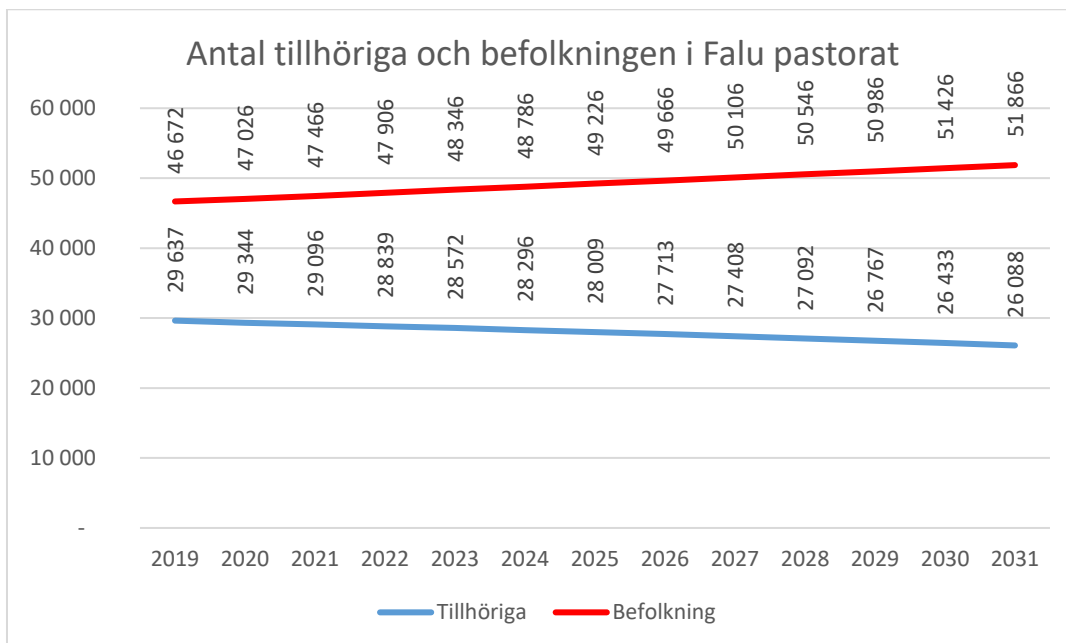
4. Verksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar

4.1. Övergripande beskrivning

I Kyrkoordningen står att: *församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.* Det innebär att varje församling måste ha tillgång till lokaler som är, för det, ändamålsenliga. I det här kapitlet redogörs för församlingarnas verksamhet, eventuella verksamhetsplaner samt behov av lokaler. Falu pastorat består av fem församlingar med församlingshem och kyrkor i varje församling: Aspeboda församling, Falu Kristine församling, Grycksbo församling, Stora Kopparbergs församling samt Vika-Hosjö församling. Vika-Hosjö församling har två kyrkor.

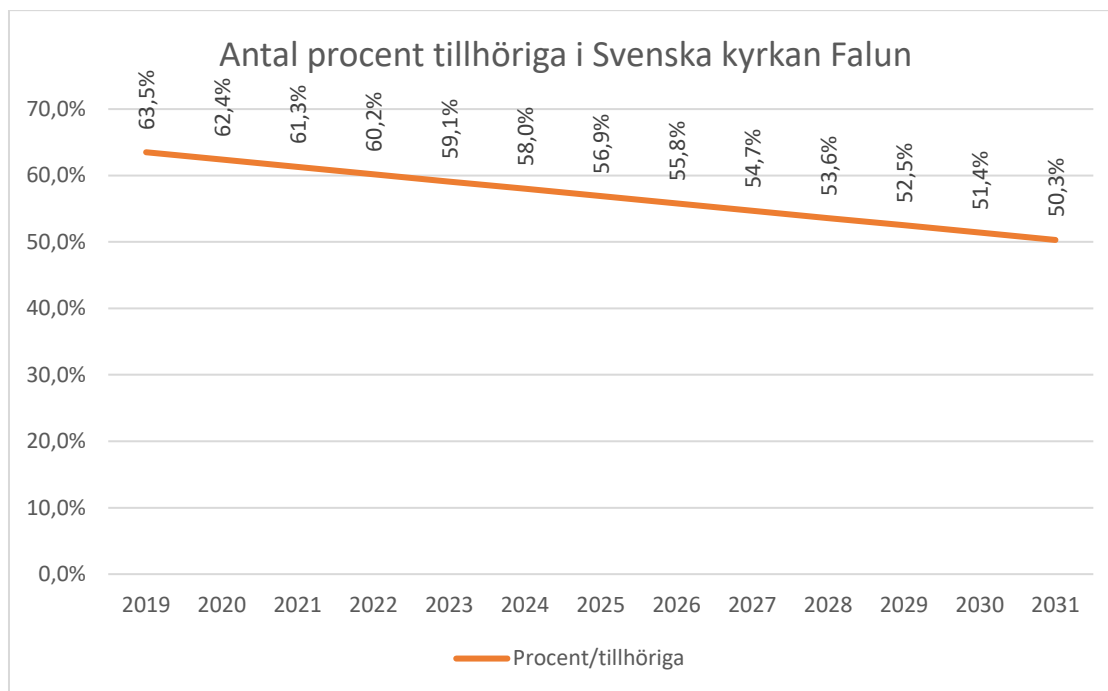

4.1.2. Befolknings- och medlemsutveckling

Tabell 1. Antal tillhöriga och befolkningen i Falu pastorat.

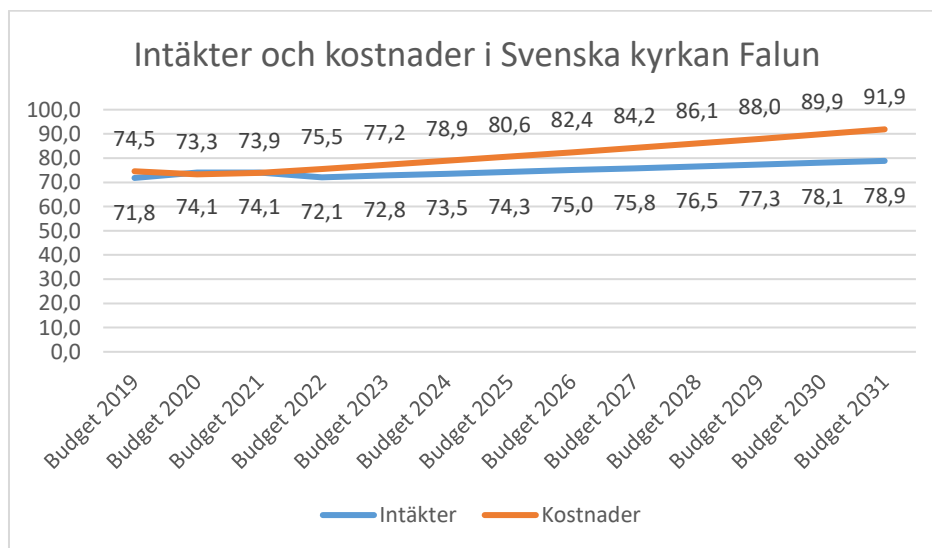
Grafen bygger på att Falu pastorats befolkning ökar på samma sätt som den gjort de senaste tre åren. Det ligger också i linje med de prognoser som Falu kommun gör av befolkningen i kommunen. Antalet tillhöriga beräknas minska med 1,1 % per år också i linje med de tre senaste åren. Som syns i grafen minskar antalet medlemmar i Falu pastorat antalsmässigt.

Tabell 2. Antal procent tillhöriga i Svenska kyrkan Falun.

Grafen bygger på samma siffror som föregående. År 2030 är ungefär hälften av faluborna tillhöriga.

4.1.3. Ekonomisk utveckling

Tabell 3. Intäkter och kostnader, utfall 2019 och prognos tom 2031.

Den här grafen beskriver det ekonomiska förhållandet i Falu pastorats församlingsverksamhet. Den bygger på ett antal antaganden. Samtliga intäkter ökar med 1 % per år, kyrkoavgiften är den absolut största delen av intäkterna. Normalt sett ökar det beskattningsbara underlaget för kyrkoavgiften med cirka 2 % per år vilket leder till en viss ökning av intäkterna trots att 1,1 % av medlemmarna utträder varje år. Vidare bygger den på att personalkostnaderna ökar med 2,5 % per år och att övriga kostnader ökar med 2 % per år. Grafen visar hur gapet mellan kostnader och intäkter blir allt större.

När det gäller ekonomin för begravningsverksamheten är det sedan år 2017 en enhetlig begravningsavgift i hela Sverige (utom Stockholm och Tranås där det är kommunala huvudmän). Det innebär att vi får tilldelat det belopp som vi äskar för. Kostnaderna för begravningsverksamheten väntas öka under perioden beroende på normala kostnads- och löneökningar samt att ny kyrkogårdsmark kommer att behöva anläggas.

4.1.4. Organisationen och antal anställda

Falu pastorat består av fem församlingar och i varje församling bedrivs verksamhet. Församlingsverksamheten och personalen är organiserad i två distrikt: Östra distriktet där Falu Kristine och Vika-Hosjö församlingar ingår samt Västra distriktet med Aspeboda, Grycksbo och Stora Kopparbergs församlingar. I Östra distriktet arbetar ca 25 personer. I Västra distriktet arbetar ca 20 personer. Viss verksamhet är också organiserad pastoratsövergripande, t.ex. konfirmandarbetet, administration och fastighetsförvaltning. I central förvaltning arbetar ca 10 personer. De anställda i pastoratet har sina arbetsplatser i olika församlingshem. Det innebär att varje församlingshem omfattar ett antal arbetsplatser. De flesta medarbetarna är således knutna till en specifik församling, samtidigt som de arbetar i sitt distrikt och ibland även med pastoratsövergripande arbetsuppgifter. Det innebär att en hel del medarbetare reser mellan församlingshemmen och kyrkorna, samtidigt som de har en bas att utgå från.

Begravningsverksamheten är en egen enhet och i den arbetar ca 20 personer. Till det kommer ca 30 säsongsanställda. Alla anställda har en fast placering, det förekommer ofta att de arbetar på andra platser utifrån de behov som finns. Det finns kyrkogårdar i alla församlingar. Kyrkogården vid Falu Kristine kyrka används dock inte längre. Kyrkogården vid Stora Kopparbergs kyrka används i liten omfattning, detsamma gäller Kämparvets kyrkogård varför det inte finns någon fast stationerad personal vid dessa. I Falun finns ytterligare fyra kyrkogårdar. Det är Skogskyrkogården, Hästbergs kyrkogård, Nya Hästbergs kyrkogård och Norslunds kyrkogård. Vid Skogskyrkogården finns mest personal placerad och härifrån utgår också arbetsledningen för kyrkogårdsförvaltningen. Vid Skogskyrkogården finns Faluns krematorium där personal är stationerad. Viss personal har också sina arbetsplatser på Kristinegården centralt i Falun.

4.2. Församlingsverksamhetens utveckling samt behov av mark, byggnader och anläggningar.

Det pågår en mängd olika verksamhet i både kyrkor och församlingshem. Samtliga församlingar arbetar utifrån de strategiska målen, dock görs lokala prioriteringar vilket redovisas i avsnitt 4.2.1.

För att kunna relatera församlingsverksamhetens utveckling till frågan om lokalbehov lyfts ett antal exempelverksamheter fram. Det är inte rimligt att redogöra för all församlingsverksamhets utveckling och lokalbehov. Exempelverksamheterna bedrivs i princip i samtliga kyrkor och församlingshem. I kyrkorna utgör söndagsgudstjänsten en exempelverksamhet och för församlingshemmen handlar det om öppen förskola och dagledigträffar. I bilaga 1. finns redovisat antal sammankomster för respektive verksamhet samt antal deltagare per sammankomst år 2009, 2019 samt 2030. När det gäller år 2030 handlar det om prognoser baserade på att verksamheten pågår på motsvarande sätt som idag. Ett tydligt mönster i materialet är att antal sammankomster samt deltagare är tämligen konstant över tid. Verksamheten idag liknar i stor utsträckning verksamheten som pågick 2009. Ambitionen är att bedriva verksamhet på motsvarande sätt också år 2030. Utifrån ett verksamhetsperspektiv är alltså lokalbehov detsamma idag som år 2030.

Utöver exempelverksamheterna förekommer givetvis mycket annan verksamhet. Till viss del sammanfaller det följande med församlingsinstruktionens skrivning om kyrkomiljöer

4.2.1. Kyrkobyggnader och församlingshem – utveckling och lokalbehov

Aspeboda församling

Aspeboda församling är geografiskt utbredd. Bebyggelsen består av framför allt enfamiljshus och gårdar. Det finns få flerfamiljshus och inget äldreboende. I nuläget finns inga planer på mer omfattande nyproduktion av bostäder. Den lokala skolan och läget mellan Borlänge och Falun gör Aspeboda till en attraktiv plats för barnfamiljer. Det finns ett aktivt föreningsliv med hembygdsförening, idrottsföreningar och lokala bystugeföreningar. Aspeboda kyrka liksom församlingshemmet är centralt beläget invid skolan.

I **Aspeboda kyrka** firas gudstjänst varannan söndag. Under sommarhalvåret inbjuds till friluftsgudstjänster runt om i församlingen. Dop, vigslar och begravningar förekommer 1-2 gånger per månad.

I **Aspeboda församlingshem** erbjuds varje vecka öppen förskola, barngrupper, körverksamhet samt dagledigträffar. Det finns en rymlig sal som lämpar sig för olika slags verksamhet. Det finns också en mindre sal för verksamhet. Det finns också ett kök och ett antal arbetsrum. Medarbetarna menar att lokalerna är ändamålsenliga och uppfyller verksamhetens behov. Församlingshemmet ligger i vackra omgivningar och på gården finns en lekpark. Invid församlingshemmet finns en fastighet med garagelänga, bagarstuga samt ett antal förråd.

Generellt finns en strävan efter att i än högre grad vara en öppen mötesplats för aspebodabor, men också att kunna erbjuda samtalsgrupper, bakworkshop, sommarcafé, retreatdagar och/ dagkonferenser för tillresta. Kyrkan och kyrkomiljön skulle också kunna användas för mer än gudstjänstfirande.

Falu Kristine församling

Falu Kristine är en av pastoratets två innerstadsförsamlingar. Församlingen har en blandad bebyggelse och består av hyresrätter, bostadsrätter och enfamiljshus. I församlingen byggs nya bostäder i form av fler- och enfamiljshus. Både antal barnfamiljer och äldre kommer att öka i församlingen. Det finns både stora och mindre arbetsplatser. I församlingen finns Falu Kristine kyrka som ligger centralt vid Stora torget. Det finns två församlingshem: Kristinegården och Stefansgården – med något olika profil.

I **Falu Kristine kyrka** firas gudstjänster varje söndag. Dop, vigsel och begravning förekommer ca 1-2 gång per månad. Falu Kristine kyrka ligger centralt i Falun och många spontanbesök sker. Runt kyrkan finns en kyrkogård som gärna besöks sommartid. Kyrkan är också en del av Falun som världsarv. Studiebesök och guidningar i kyrkan är vanligt.

Centralt i Falun ligger **Kristinegården**, där bedrivs församlingsverksamhet såsom körövningar, sopplunch, dagledigträff och ungdomsgården Grönan. Kristinegården är tillgänglig och har ett bra läge centralt, inte minst för dem som reser kollektivt eller bor på gångavstånd. Det finns gott om lokaler i olika storlekar och hiss mellan våningarna. Grönan är iordninggjord för att ungdomar ska trivas och känna sig hemma. Här finns också potential för att härbärgera fler ungdomsgrupper. Kristinegården huserar också pastoratsövergripande verksamhet såsom församlings- och begravningsadministration, Diakonipeng och konferensverksamhet. Det kan i sin tur ibland leda till att Kristinegården blir mindre ändamålsenlig för församlingsverksamheten. I stort är dock lokalerna ändamålsenliga och motsvarar verksamhetens behov, enligt medarbetarna.

I församlingen finns också **Stefansgården**, ett församlingshem med kapell, där framför allt församlingens barn- och familjeverksamhet bedrivs. Här finns utöver kapell en församlingssal, ett kök, barnrum samt ett antal arbetsrum. Det finns öppen förskola, äldreträffar, gymnastik, ungdomsgrupp och samlingar som återkommer vissa terminer. Lokalerna är ändamålsenliga med bra utemiljö, bra barnlokaler samt generellt tillgängliga och flexibla lokaler. Närheten till kapellet är en tillgång. Medarbetarna anser att lokalerna uppfyller verksamhetens behov.

Generellt finns en strävan efter att i än högre grad vara en öppen mötesplats för falubor.

Grycksbo församling

Grycksbo är en bruksort med ett pappersbruk som största arbetsgivaren. Det finns skolor, förskolor och äldreboenden på orten samt både fler- och enfamiljshus. För många barnfamiljer är Grycksbo en attraktiv bostadsort, och det sker viss inflyttning. I nuläget finns inga planer på mer omfattande nyproduktion av bostäder. Grycksbo har ett livaktigt föreningsliv och småskaligheten på en liten ort gör att många sluter upp kring större arrangemang som t.ex. midsommar. Det finns också starka band till Grycksbo kyrka, även om den liksom församlingshemmet ligger en bit ifrån ortens centrum.

I **Grycksbo kyrka** firas gudstjänst varannan söndag. Dop, vigslar och begravningar förekommer 1-2 gånger per månad.

I **Grycksbo församlingshem** finns verksamhet för barn och unga, från öppen förskola till konfirmander. Körerna övar och på måndagar bjuds det in till dagledigträff. Av församlingshemmets två våningar är det endast nedre plan som används för verksamhet. På övre plan finns arbetsrum och på nedre plan en församlingssal, ett kök samt ett par mindre rum. Det krävs en del ommöblering mellan de olika verksamheterna. Trots det menar medarbetarna att lokalerna är ändamålsenliga och uppfyller verksamhetens behov. Runt församlingshemmet finns en utemiljö lämplig för barngrupperna.

Generellt finns en strävan efter att i än högre grad låta kyrkan och församlingshemmet vara en öppen mötesplats för människor i Grycksbo, men också att finnas till hands och möta människor i ortens centrum. Det finns en strävan efter att använda kyrkorummet mer till vardagsverksamheten.

Stora Kopparbergs församling

Stora Kopparbergs församling är en av pastoratets två innerstadsförsamlingar. Det finns olika slags bostadsområden: villor, hyresrätter och bostadsrätter. Liksom Kristine församling, rymmer Stora Kopparberg en spännvidd vad gäller socio-ekonomiska förutsättningar, utbildningsgrad etc. I församlingen planeras för och byggs nya bostadsområden. Både antal barnfamiljer och äldre kommer att öka på sikt. Det finns både stora och mindre arbetsplatser i församlingen. I församlingen finns Stora Kopparbergs kyrka, Skogskapellet, Kyrkbackskapellet, Mariagården och Annagården, som hyrs av Kopparstaden. Kyrkan, kapellet och Mariagården ligger nära varandra, medan Annagården finns i en annan del av församlingen.

Stora Kopparbergs kyrka är Falu stads äldsta byggnad. Här firas gudstjänst varje söndag och på onsdagskvällar firas veckomässa med efterföljande samling av undervisande karaktär. En lördag i månaden firas sinnesrogudstjänst. Stora Kopparbergs kyrka är också den av pastoratets kyrkor där flest dopgudstjänster firas. Begravningar förekommer nästan varje vecka. I kyrkans torn finns ett körrum som används för körövning samt som arbetsrum för kyrkomusikerna.

Kyrkbackskapellet ligger utanför Stora Kopparbergs kyrka och är ett gravkapell som inte längre används. I stor utsträckning tjänar det som förråd idag.

Skogskapellet är ett begravningskapell som ligger i församlingen. Det används normalt för begravningar två dagar i veckan. Skogskapellet är sammanbyggt med Faluns krematorium.

Mariagården ligger nedanför Stora Kopparbergs kyrka och här finns öppen förskola, barngrupper, ungdomsträffar, dagledigträffar samt samtalsgrupper. Här finns ett rymligt och ändamålsenligt barnrum samt en församlingssal. Det finns också ett kök och flertal arbetsrum. Till Mariagården kommer många med färdtjänst, och det finns en lämplig plan att lämna och hämta på utanför församlingshemmet. Mariagårdens utemiljö är inte ändamålsenlig för barngrupper. Däremot är lokalerna ändamålsenliga och uppfyller, enligt medarbetarna, verksamhetens behov. På sikt kommer troligtvis en lekplats att anläggas på grannfastigheten och det finns ett muntligt löfte om att den kan ska kunna nyttjas av barnverksamheten.

Annagården ligger i bostadsområdet Herrhagen, och många som kommer till Annagården bor i närområdet. Här erbjuds dagledigträff, arbetskrets, gymnastik samt en öppen mötesplats för familjer. Runt Annagården finns en utemiljö som bättre än Mariagården lämpar sig för barngrupper. Annagården rymmer en församlingssal, ett kök samt ett antal arbetsrum. Lokalerna är ändamålsenliga och uppfyller, enligt medarbetarna, verksamhetens behov.

Stora Kopparbergs församling önskar vara en resurs och mötesplats för församlingsborna. Det finns en strävan efter att överbrygga klyftor och vara tillgängliga för fler. Det finns planer på ökad grad av samverkan med det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden, för att kunna erbjuda verksamhet på fler ställen. Stora Kopparbergs kyrka är den kyrka i pastoratet som i störst utsträckning används för vardagsverksamhet. Det finns en strävan efter att i kyrkan erbjuda verksamhet av undervisande och fördjupande karaktär.

Vika-Hosjö församling

Vika-Hosjö församling består av två kyrkor med tillhörande församlingshem i två olika delar av församlingen. Närmast Falu tätort ligger Hosjö, en industriort med blandad bebyggelse, både villor och flerfamiljshus. I Hosjö finns flera arbetsplatser, och det sker viss

nybebyggelse. Hosjö är till viss del och upplevs också ofta som sammanbyggt med Falu tätort. Vika däremot ligger 12 km utanför Hosjö, och har landsbygdskaraktär där Vika är centralort med skola och bibliotek. I Vika bor de flesta i enfamiljshus, även om det också finns flerfamiljshus. Hit flyttar gärna barnfamiljer. I både Vika och Hosjö finns föreningsliv. Även om Vika-Hosjö är *en* församling finns en tydlig lojalitet med ”den egna” kyrkan.

Vika kyrka är en medeltidskyrka på landsbygden känd för sina kalkmålningar och skulpturer. Här firas dop, vigsel och begravning 1-2 gånger per månad och gudstjänst varann vecka. Utanför Vika kyrka finns Kyrkbyttjärn, ett naturreservat med välbesökt pilgrimsled.

Hosjö kyrka är en träkyrka, som gärna används för kyrkliga handlingar. Intill kyrkan ligger Hosjö församlingshem och kyrkskola. I Hosjö firas gudstjänst varannan söndag och varje vecka firas veckomässa/aftonbön. Utanför kyrkan finns en iordningjord pilgrimsstig.

Vika församlingshem ligger ”mitt i byn” intill Vika kyrka. Här finns öppen förskola, barngrupp, dagledigträff, körverksamhet och bibelsamtalsgrupp. Vika församlingshem är tillgängligt och rymligt för olika slags verksamhet. Det finns en stor församlingssal, kök, mindre samlingsrum, kontor samt en övervåning inredd för barn- och familjeverksamhet. Tack vare församlingshemmets centrala läge sker en hel del spontanbesök. Det finns också en ändamålsenlig utemiljö med lekplats utanför. Lokalerna är ändamålsenliga och uppfyller, enligt medarbetarna, verksamhetens behov.

Intill Hosjö kyrka ligger **Hosjö församlingshem och kyrkskola**. I kyrkskolan finns öppen förskola och barngrupper. Lokalerna är ändamålsenliga för barnverksamheten även om det finns renoveringsbehov av kyrkskolan. Utanför kyrkskolan finns en nyrenoverad lekplats, vilken uppskattas av hosjöbor. I församlingshemmet finns ett nyrenoverat kök, församlingssal samt ett antal kontor. Här pågår viss körverksamhet. Ovanpå församlingshemmet finns en lägenhet. Det finns också en verkstad med viss verksamhet. Kyrkan ligger en bit utanför centrala Hosjö. Dagledigträffarna sker på serviceboendet Hosjögården, vilken är mer tillgänglig för målgruppen.

I Vika-Hosjö finns en strävan efter att i än högre grad nå barnfamiljer och äldre.

4.3. Begravningsverksamhetens utveckling och behov av mark, byggnader och anläggningar

Antalet begravningar väntas öka något under de kommande tio åren. Ökningen bedöms medföra ökat behov av både kyrkogårdsmark och personal under 2021-2031. Det är främst askgravplatser som efterfrågas. De kyrkogårdar som finns inom Falu pastorat i dagens läge går inte att utöka i någon större utsträckning, varför helt ny kyrkogårdsmark måste införskaffas. Andra särskilda gravplatser behöver också anläggas, till exempel muslimska gravplatser, men även andra kan komma att behövas i framtiden. Kontakt är tagen med Falu kommun för att i dialog med dem se över en lämplig plats för en ny kyrkogård. Beroende på placeringen av den nya kyrkogården kommer det att uppstå olika behov. Utökad personal kommer att krävas för skötseln och någon form av ekonomibygnad för den personalen samt de arbetsmaskiner som kommer att användas på den nya kyrkogården. Ekonomibygnadens funktion och storlek avgörs av hur långt ifrån Skogskyrkogården den kommer att bli placerad. Om det blir en relativ närhet kan vissa maskiner samnyttjas och då krävs inte lika stora utrymmen på den nya kyrkogården.

4.3.1. Begravningsverksamhet

För fastigheter (byggnader och mark) som nyttjas av begravningsverksamheten finns inga planerade försäljningar eller uppsägningar av fastigheter under kommande år. Större renoveringar kommer ha genomförts i samtliga större ekonomibygnader mellan 2015-2021, vilket innebär att behovet av större underhållsinsatser på byggnader inte kan förväntas uppstå inom de närmaste åren.

5. Bestånd av mark, byggnader och anläggningar

Kapitlet innehåller en redogörelse för beståndet av mark, byggnader och anläggningar samt en sammanfattning av de analyser som genomförts inför upprättandet av åtgärdsplanen.

5.1. Omfattning och kostnader 2019

Beståndet av mark, byggnader och anläggningar omfattar totalt omkring 16 450 kvadratmeter bruksarea (BRA). Det gäller både ägda och hyrda lokaler. Av dessa används cirka 13 000 kvadratmeter för församlingsverksamhet och cirka 3 450 kvadratmeter för begravningsverksamhet. Fastighetsbeståndet omfattar även 64 hektar mark, varav 42 hektar används i begravningsverksamheten. Förteckning över byggnader och mark som nyttjas inom församlingsverksamheten finns i bilaga 2. och förteckning över byggnader och mark inom begravningsverksamheten finns i bilaga 3.

Pastoratets fastighetskostnader har under de senaste åren varierat mycket, vilket kan ses i tabell 4 nedan. Det beror av en omfattande om- och tillbyggnad av krematoriet samt en renovering av en av pastoratets kyrkor.

År	Församlingsverksamhet	Begravningsverksamhet
2019	23 500 000 kr	1 500 000 kr
2018	14 700 000 kr	1 500 000 kr
2017	12 000 000 kr	10 500 000 kr
2016	9 500 000 kr	5 400 000 kr

Tabell 4, fastighetskostnader i Falu Pastorat 2016-2019

Fastighetsbudgeten för församlingsbyggnader uppgår ett ”vanligt” år till ca 12 miljoner kronor. Kyrkogårdsförvaltningen har ingen sammanställd budget för enbart byggnader, men total kostnad för kyrkogårdsförvaltningens byggnader uppgår normalt till 1,5-2 miljoner kronor under ett år. För att göra en rimlig uppskattning kring pastoratets fastighetskostnader i framtiden, bör därför utgångsläget vara 12 miljoner kronor för församlingsbyggnader och 1,5-2 miljoner kronor för begravningsverksamhetens byggnader. I församlingsverksamhetens budget finns medel avsatta för mindre projekt, däremot kommer inte eventuella framtida stora projekt täckas in av ordinarie fastighetsbudget.

5.2. Fastighetsbeståndets utveckling, 2019 och framåt

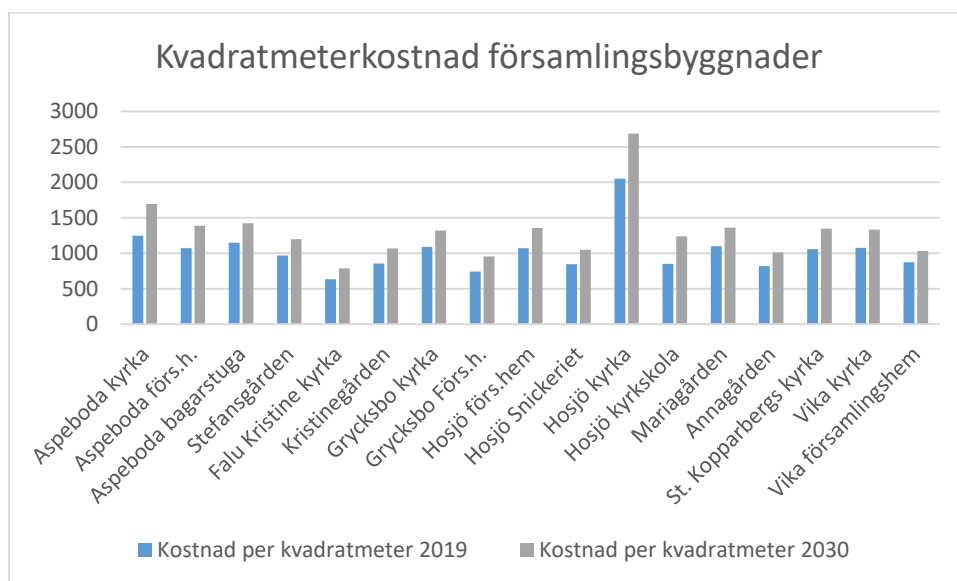
5.2.1. Församlingsverksamhet

I nuläget finns inga beslut om att avyttra eller säga upp någon av församlingsverksamhetens lokaler. Det finns ett antal medelstora renoverings- och underhållsåtgärder som kommer att behöva göras inom de närmsta åren. Kostnaderna kommer sannolikt inte att rymmas inom ordinarie fastighetsbudget.

I kyrkobyggnaderna är underhållsbehovet större än i församlingshemmen. I de flesta fall rör åtgärderna vård- och underhåll av byggnaden, men i några fall rör det även förbättringar avseende tillgänglighet och arbetsmiljö. Stora Kopparbergs kyrka är den byggnad som

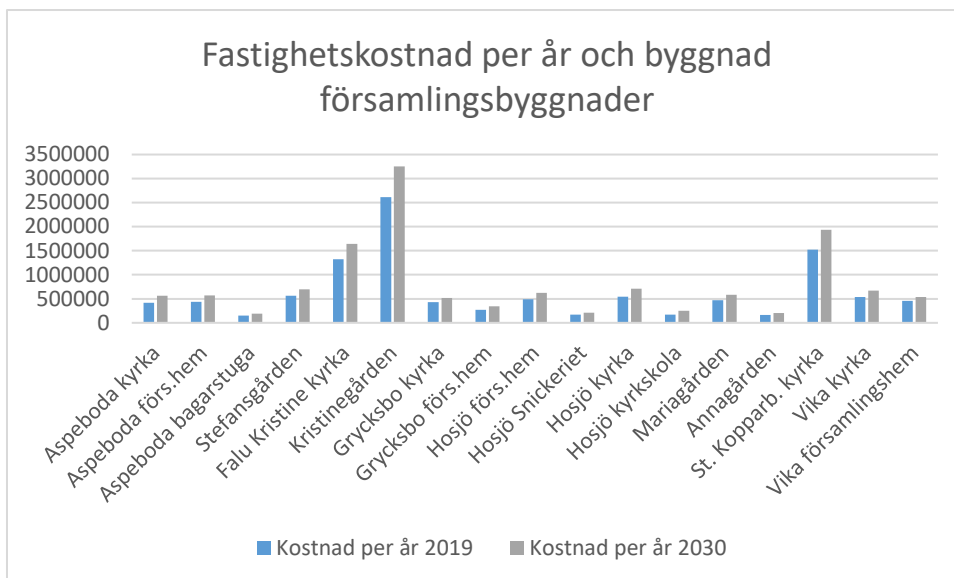
bedöms ha det mest ekonomiskt omfattande underhållsbehovet under den kommande tioårsperioden (fasadarbeten, tillgänglighet, dränering, golvvärme, styrsystem, radon). Grycksbo kyrka (golvbyte), Hosjö kyrka (takarbeten samt korgolvet) och Hosjö kyrkskola (golvarbeten) bedöms vara de byggnader som ur byggnadsunderhålls- och arbetsmiljöperspektiv är i störst behov av åtgärder. Kompletta listor över underhållsbehov förs i respektive byggnads vård- och underhållsplan.

Vissa fastigheter och byggnader kostar mer i löpande drift och underhåll än andra. Tabellen nedan visar kvadratmeterkostnader för församlingsbyggnader 2019 respektive 2030. Värderna 2030 är uppräknade. Kvadratmeterkostnaderna gör det möjligt att jämföra olika byggnader mot varandra trots att de är olika stora, och därmed har olika totala kostnader för drift och underhåll.

Tabell 5 visar kvadratmeterkostnader för församlingsbyggnader 2019 och 2030

En uppskattad utveckling av fastighetskostnaderna från nuläget (år 2019) till nästkommande tioårsperiod finns redovisad i tabell 6. Prognosen är baserad på det faktiska behovet av åtgärder, och hur fastighetskostnaderna kan förväntas se ut om kostnaderna anpassas efter åtgärdsbehovet. Flera byggnader är i behov av både stora och små underhållsinsatser de kommande åren. I några fall har större inventeringar gjorts de senaste åren, vilket också ger en ökad årlig kostnad under den kommande perioden i form av avskrivningar. Förändringarna innebär en ökning av den totala kostnaden med ca 160 000 kr (motsvarar en ökning om 1,4 %).

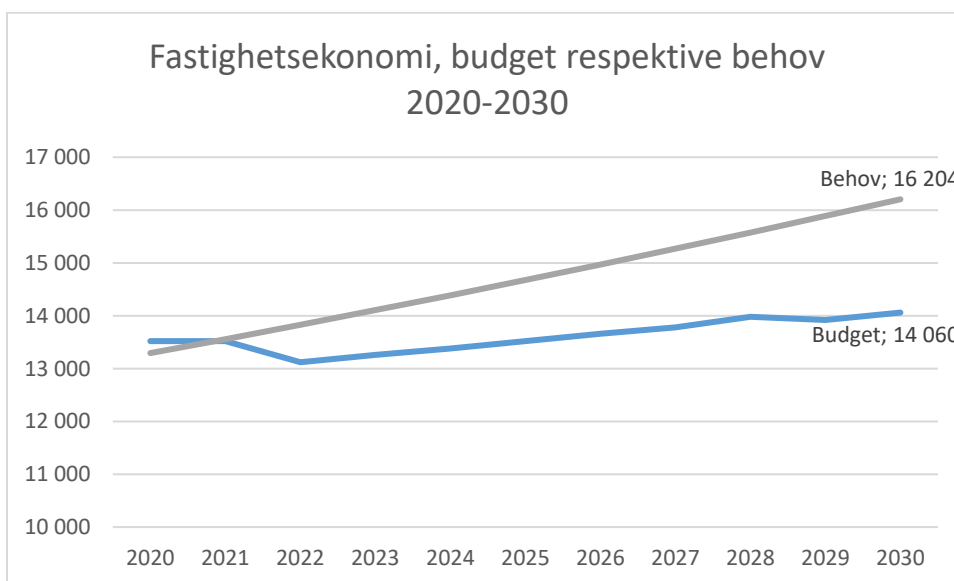

Tabell 6 visar de faktiska fastighetskostnaderna 2019 och 2030

Tabellen ovan visar de faktiska fastighetskostnaderna 2019 respektive 2030. Kostnader 2030 är uppräknade. De faktiska fastighetskostnaderna är relevanta för att identifiera vilka byggnader som kostar mest i rena kronor per år. Däremot är det svårare att använda faktiska fastighetskostnader för att jämföra hur dyra olika byggnader är i drift. Då är kvadratmeterkostnaden mer relevant.

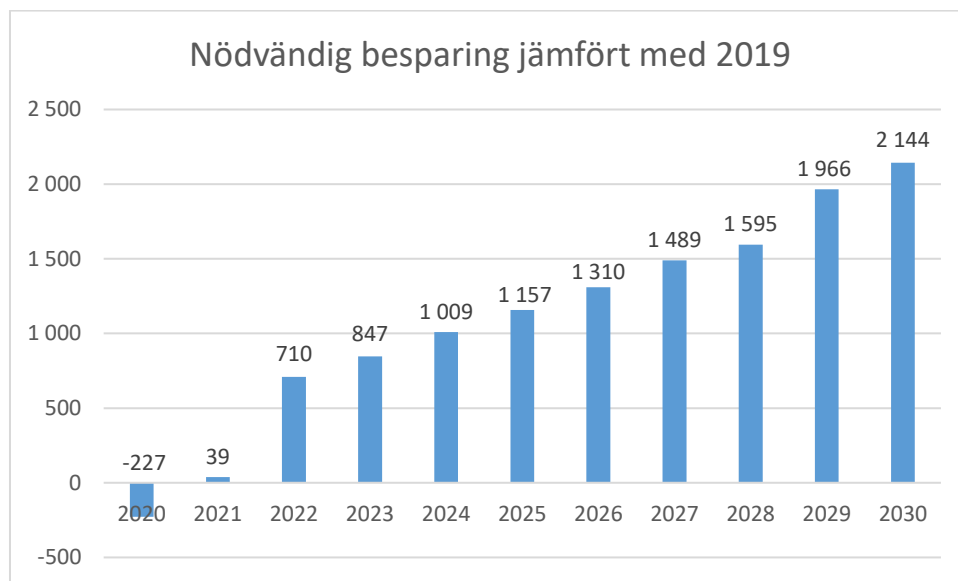
Pastoratets inriktningsmål för lokalförsörjning är att fastighetskostnaderna skall motsvara max 20 % av församlingsverksamhetens totala budget. Med tanke på att intäkterna sannolikt minskar efterhand är också en minskad fastighetsbudget att vänta. Det innebär en hårdare prioritering mellan åtgärder, samt att färre stora och medelstora projekt kommer att kunna genomföras inom samma budgetår. Takten på underhållet av fastigheter kommer att minska.

I tabell 7 illustreras utvecklingen av fastighetskostnader så som den skulle behöva se ut för att hålla sig inom ramen på 20 % (nedre blå linje) och utvecklingen så som den antas se ut med bibehållen fastighetsstrategi och fastighetsinnehav i pastoratet (övre grå linje).

Tabell 7 visar på utvecklingen av fastighetskostnader utifrån behov och budget

Tabellen nedan visar hur stor besparing vi behöver uppnå fram till ett visst år för att hålla oss inom ramen på 20 %. 2020 och 2021 håller sig kostnaderna inom givna ramar. Därefter, på grund av minskade medlemsintäkter, behöver fastighetskostnaderna minskas för att det fortsatt skall vara möjligt att hålla nivån på fastighetskostnader på önskad nivå. 2030 behöver den årliga utgiften för våra fastigheter ha minskat med ca 2,1 miljoner. Dessa siffror är uppräknade med en generell kostnadsökning avseende t.ex. inflation och tjänster. Med dagens värde motsvarar 2030 års besparingsbehov ca 1 miljon kronor.

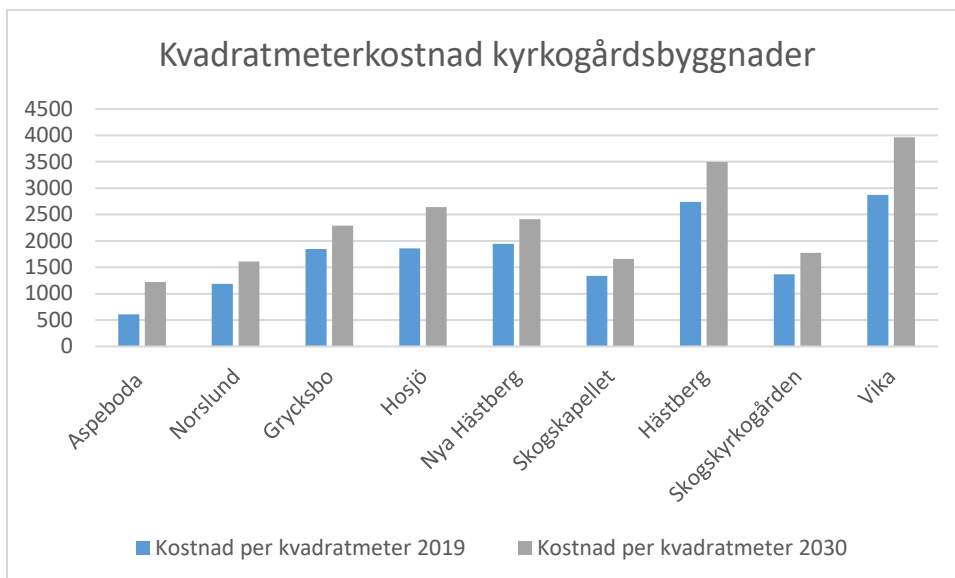
Tabell 8 visar hur stor besparing som krävs år för år, för att hålla fastighetskostnaderna på 20%

5.2.2. Begravningsverksamhet

För fastigheter (byggnader och mark) som nyttjas av begravningsverksamheten finns inga planerade försäljningar eller uppsägningar av fastigheter under kommande år. Större renoveringar och ombyggnader kommer år 2022 att ha genomförts i samtliga större ekonomibyggnader, vilket innebär att behovet av större underhållsinsatser på byggnader inte kan förväntas uppstå inom de närmaste åren. En mindre renovering av gamla kyrkogårdsexpeditionen kommer att göras i närtid.

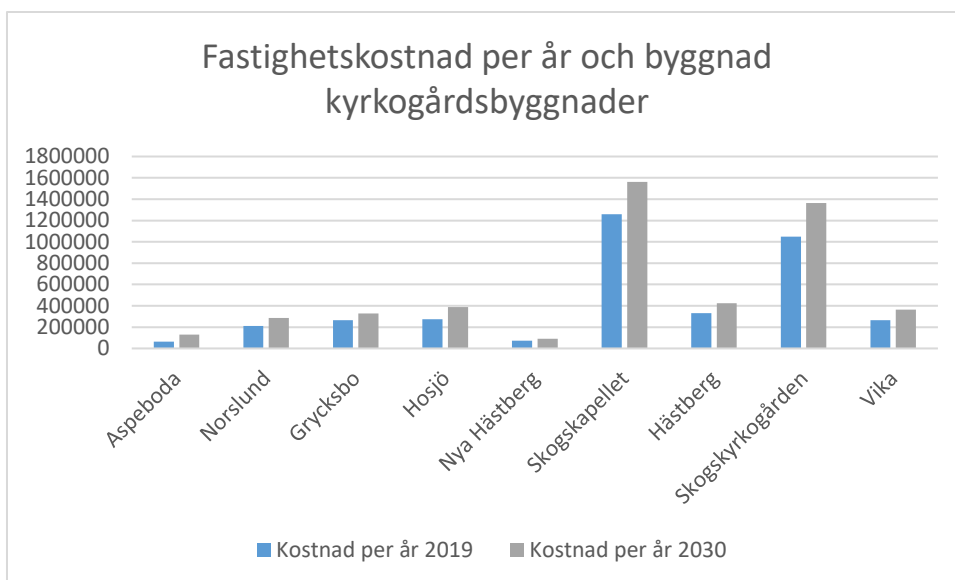
När det gäller löpande underhåll av kyrkogårdarna beräknas detta ske med normal budget och inom den plan som finns. Fastigheternas andel av begravningsverksamhetens kostnader förväntas följa den allmänna kostnadsutvecklingen. Intäkterna förväntas öka i samma takt.

Tabellen nedan visar kvadratmeterkostnader för kyrkogårdsbyggnader 2019 respektive 2030. Värden 2030 är uppräknade. Kvadratmeterkostnaderna gör det möjligt att jämföra olika byggnader mot varandra trots att de är olika stora, och därmed har olika totala kostnader för drift och underhåll.

Tabell 9 visar kvadratmeterkostnader för kyrkogårdsbyggnader 2019 och 2030

Tabell 10 visar de faktiska fastighetskostnaderna 2019 respektive 2030. Kostnader 2030 är uppräknade. Till skillnad från kvadratmeterkostnaderna så blir dessa tabeller svåra att använda om man vill titta på hur dyr en byggnad är i drift relativt sett. Däremot kan denna typ av tabell vara bra om man vill identifiera vilka byggnader som kostar oss mest i rena kronor per år.

Tabell 10 visar de faktiska fastighetskostnaderna 2019 och 2030

Den totala kostnaden för kyrkogårdsbyggnader antas öka på grund av avskrivningar efter omfattande renoverings- och ombyggnadskostnader de senaste åren. Den årliga totala kostnaden för kyrkogårdsbyggnaderna ökar med totalt 190 000 kr vilket motsvarar en ökning om ca 5 %.

5.4. Analyser ur olika perspektiv

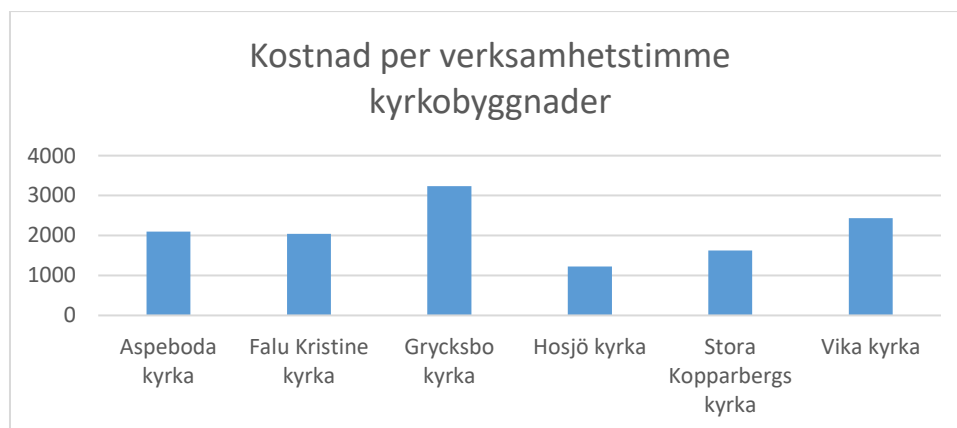
Inför upprättandet av åtgärdsplanen har ytterligare analyser gjorts av byggnadernas kostnader, nyttjandegrad, kulturvärden, ändamålsenlighet, tekniska status, energianvändning och koldioxidutsläpp. Resultatet av analyserna sammanfattas i detta avsnitt.

5.4.1. Fastighetskostnader

Kyrkobyggnader

Generellt är kvadratmeterkostnaden för kyrkobyggnaderna högre än för församlingshemmen. Det finns två förklaringar till det och båda kan kopplas till kyrkobyggnadernas kulturhistoriska värde. För det första tenderar underhållsåtgärder i kyrkobyggnaderna att bli dyrare därför att kulturmiljölagen ställer krav på material och metoder. För det andra är möjligheten att anpassa kyrkobyggnaderna till att bli energi- och kostnadseffektiva begränsade av kulturmiljölagens riktlinjer. Det är sällan tillåtet att vidta åtgärder som skulle behövas för att anpassa värmesystem och byggnadsfysiska förutsättningar till att vara optimala ur driftsynpunkt. Dessutom är det ofta betydligt mycket större luft- och rumsvolymer som till exempel skall värmas upp och förses med ljussättning än i en vanlig byggnad. Det innebär att 10 kvadratmeter kyrka inte är detsamma som 10 kvadratmeter församlingshem ur ett driftsperspektiv. Det finns dock möjlighet att söka bidrag i form av kyrkoantikvarisk ersättning för vissa underhållsåtgärder i kyrkobyggnaderna, och om bidrag beviljas, kan det medföra en kostnadsreducering med 10-90% av totalbeloppet.

I tabell 11 redovisas den faktiska kostnaden per verksamhetstimme och kyrka. Uträkningen baserar sig på befintlig nyttjandegrad 2019, se tabell 13. Alltså hur många timmar en byggnad nyttjas i relation den totala kostnaden för byggnaden.

Tabell 11 visar kyrkobyggnadernas kostnad per verksamhetstimme 2019.

Grycksbo kyrka och Vika kyrka har högst kostnader per verksamhetstimme med en kostnad på över 2 000 kr/h, medan Hosjö kyrka har lägst kostnad med drygt 1 000 kr/h. Varken Vika eller Grycksbo kyrkor har höga faktiska fastighetskostnader. Trots det blir kostnaden per verksamhetstimme högre där än i en kyrka med hög faktisk kostnad men med större nyttjandegrad.

För att minska kostnaden per verksamhetstimme, krävs antingen att driftskostnaden för byggnaden sänks eller att antalet verksamhetstimmar i byggnaden ökar. För att åstadkomma samma kostnadsminskning per verksamhetstimme, räknat i kronor, i de olika byggnaderna, krävs en större ökning av nyttjandegraden i de stora byggnaderna än i de mindre. Det beror på

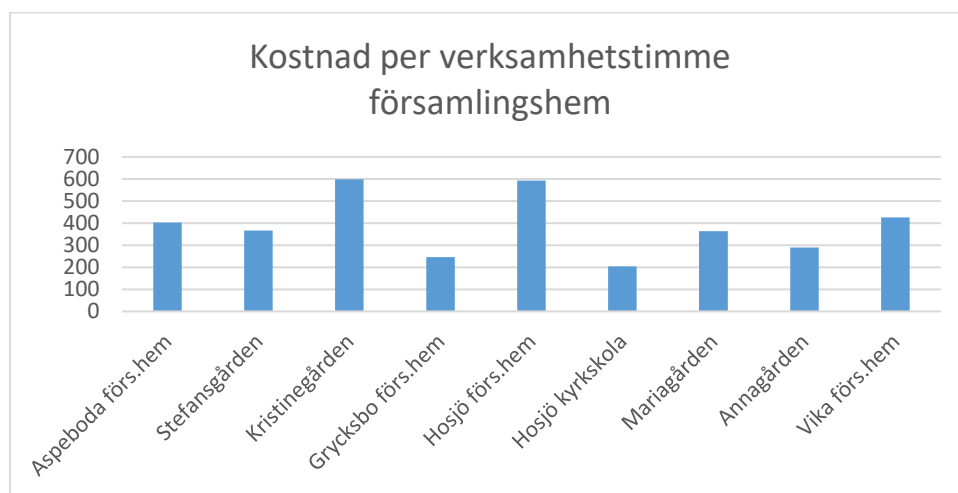
att de stora kyrkobyggnaderna i grunden har en högre faktisk driftskostnad. Om antalet nyttjade timmar ökar med 100 timmar per år i Falu Kristine respektive Grycksbo kyrka ger det en betydligt större kostnadsminskning per timme i Grycksbo kyrka (1 394 kr) än i Falu Kristine kyrka (274 kr). De positiva effekterna av ökad nyttjandegrad blir mest tydlig i de mindre kyrkorna.

Det är inte sannolikt att kyrkobyggnaderna blir föremål för avyttring eller uthyrning inom den närmaste framtiden. Den faktiska fastighetskostnaden kommer att kvarstå oavsett hur mycket än nyttjandegraden ökar. Det innebär att nyttjandegrad och kostnad per verksamhetstimme inte är lika avgörande parametrar när det gäller kyrkobyggnaderna. Det kan jämföras med församlingshemmen där nyttjandegrad och kostnad per verksamhetstimme är mer väsentliga. Dock är det fortsatt viktigt är att minska kyrkornas drifts- och förvaltningskostnader.

Församlingshem och övriga verksamhetslokaler

Kvadratmeterkostnader för församlingshemmen redovisas ovan i tabell 6.

Kvadratmeterkostnaderna gör det möjligt att jämföra kostnaderna för de olika församlingshemmen, trots att de är olika i storlek.

Tabell 12 visar församlingshemmens kostnad per verksamhetstimme.

Kostnad per verksamhetstimme baserar sig på nyttjandegraden för respektive byggnad. Kristinegården, Hosjö och Vika församlingshem är dyrast per timme, medan Grycksbo församlingshem och Annagården har lägst kostnader. Värt att notera är att Annagården är en hyrd lokal med relativt låg nyttjandegrad men, av de nio byggnader som är med i jämförelsen, är det endast två som har lägre kostnad per verksamhetstimme. En möjlig slutsats från exemplet Annagården är att vid låg nyttjandegrad kan alternativet att hyra en lokal utifrån det behov som finns vara ett mer ekonomiskt alternativ än att själv äga och svara för driften av en byggnad alla timmar året om.

Till skillnad från kyrkobyggnaderna är frågan om kostnad per verksamhetstimme mer relevant gällande församlingshemmen. Den verksamhet som nu är lokaliserad i församlingshemmen kan ofta bedrivas i andra lokaler vilket möjliggör för att sätta en gräns för kostnader per verksamhetstimme. Kostnaden per verksamhetstimme kan sänkas på två sätt; antingen minskas driftskostnaden för den/de lokaler som används i verksamheten, eller så ökas nyttjandegraden. En minskning av driftskostnaden kan innebära att verksamheten flyttas till

en annan lokal eller att åtgärder görs i befintlig fastighet med syfte att till exempel minska uppvärmningskostnader. En ökning av nyttjandegraden kan innebära ökad egen verksamhet, eller uthyrning till annan aktör, vilket både minskar egen tillgänglig tid (och därmed ger ett lägre antal timmar att jämföra nyttjade timmar mot) och ökar tid som byggnaden används.

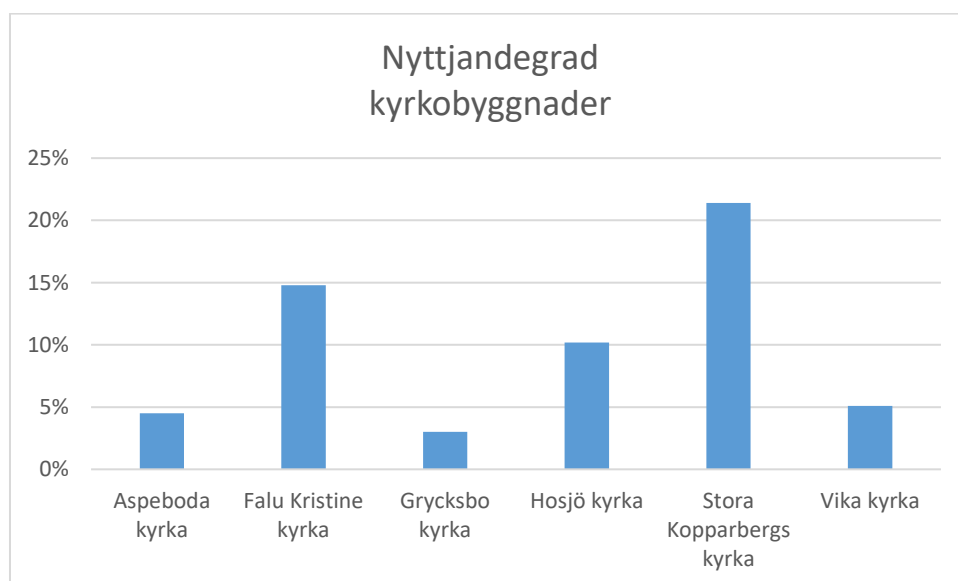
Begravningsverksamheten

Begravningsverksamhetens byggnader kostar i genomsnitt 1 750 kr/kvm. Spridningen i kostnader kan både bero på hur byggnaderna används över säsongen och nyligen genomförda renoveringars omfattning. Ingen ytterligare analys av begravningsverksamhetens fastighetskostnader kommer att göras i lokalförsörjningsplanen.

5.4.2. Nyttjandegrad

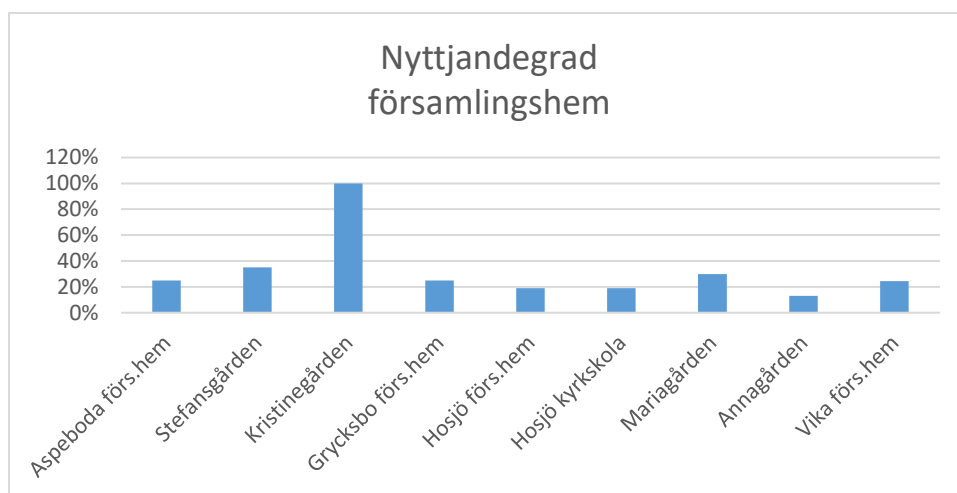
Nyttjandegrad är ett mått på hur stor andel av tillgänglig tid en lokal nyttjas. Nyttjandegraden är uträknad på 12 h tillgänglig tid/ dag, 7 dagar / vecka. Nyttjandegraden rör (bokad) verksamhet i församlingshemmen och kyrkornas gemenskapsutrymmen. De olika arbetsplatserna som finns runt om i församlingshemmen och i en kyrka är inte inräknade. Då skulle givetvis nyttjandegraden öka. Nyttjandegraden bör därför betraktas som ett närmevärde. Spontana besök för enskild andakt i kyrkorna är svåra att räkna och ingår inte heller i nyttjandegraden.

Nyttjandegraden i kyrkorna baserar sig på genomsnittet av två utvalda månader, september och maj 2019. Falu Kristine kyrkas nyttjandegrad baserar sig på samma månader 2018.

Tabell 13 visar nyttjandegraden i kyrkobyggnaderna 2019

Stora Kopparbergs kyrka är den enda av kyrkorna som i dagsläget uppfyller lokalförsörjningens inriktningsmål med 20 % nyttjandegrad av tillgänglig tid.

Tabell 14 visar församlingshemmens nyttjandegrad 2019

Församlingshemmens nyttjandegrad baserar sig på terminstid då ordinarie verksamhet är i gång. Nyttjandegraden för församlingsbyggnaderna ligger generellt runt 20-30 % av tillgänglig tid. Kristinegårdens nyttjandegrad är satt till 100 % därför att flera lokaler bokas och används parallellt. Ibland pågår olika verksamheter samtidigt, vilket gör det svårt att jämföra med nyttjandegraden i övriga församlingshem.

När det gäller begravningsverksamhetens lokaler och dess nyttjandegrad görs ingen mätning, då det inte uppfattas som relevant för lokalförsörjningsplanen.

5.4.4. Kulturvärden

Samtliga kyrkor i pastoratet, liksom merparten av kyrkogårdarna, är skyddade enligt kulturmiljölagen. Det betyder att kyrkobyggnader och kyrkogårdar ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värden bibehålls och deras utseende och karaktär inte förvanskas. De får inte på något sätt väsentligt förändras utan tillstånd av Länsstyrelsen.

Några av de skyddade byggnaderna och miljöerna ligger också inom området för Världsarvet Falun, och utgör därmed en del av världsarvets helhet. Även byggnadsverk och miljöer i direkt anslutning till skyddsobjekten kan vara berörda av kulturmiljölagen då den omgivande miljön också har betydelse för de kulturhistoriska värdena på objekt. Det gäller till exempel några av pastoratets ekonomibyggnader då dessa byggnader påverkar den sammanhållna kulturmiljön i anslutning till dessa byggnader.

I respektive byggnads vård- och underhållsplan samt i kyrkogårdarnas vård- och underhållsplaner redogörs för varje skyddsobjekts unika kulturvärden. Bifogat denna rapport finns en sammanställning av de byggnader och den mark inom Falu Pastorat som omfattas av kulturmiljölagens bestämmelser, se bilaga 4.

5.4.5. Ändamålsenlighet

Medarbetarna i kyrkorna och församlingshemmen menar att lokalerna är ändamålsenliga. Det finns god tillgänglighet och ofta fina utemiljöer. Generellt är det gott om plats och lätt att göra flexibla lösningar för olika former av verksamhet.

Det är också tydligt att verksamhet anpassas efter befintliga lokaler. Det finns en vilja och kreativitet i att skapa verksamhet som särskilt lämpar sig för befintliga lokaler. Ofta är

verksamheten i sig också förknippad med en särskild byggnad. Det kan därmed vara svårt att särskilja lokalens ändamålsenlighet från verksamheten i sig.

Det finns dock behov av åtgärder i några av lokalerna, något som i sin tur påverkar lokalernas ändamålsenlighet.

5.4.6. Teknisk status

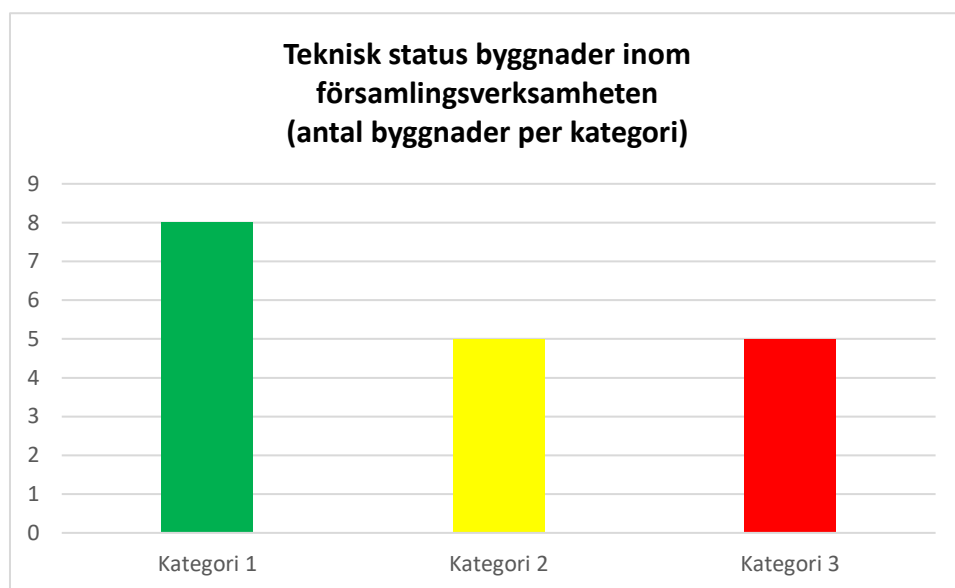
I samband med upprättandet av lokalförsörjningsplanen har en grov översyn gjorts av byggnadernas skick samt uppfyllande av ställda myndighetskrav, lagar och regler. Översynen redovisas i form av en helhetsbedömning per byggnad enligt följande kategoriindelning:

KATEGORI 1 = god teknisk status

KATEGORI 2 = brister i byggnadernas grundsystem, installationer eller ytskikt. Behov av åtgärder inom tio år

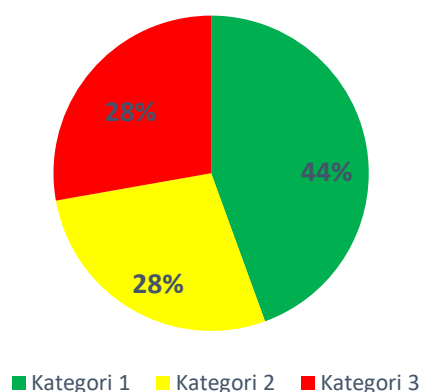
KATEGORI 3 = uppfyller ej lagar och myndighetskrav, kräver åtgärder inom tio år

Bedömningen redovisas bilagorna 5. och 6. I tabell 14 redovisas en sammanställning av statusen för församlingsverksamhetens byggnader. För församlingsverksamheten är ca 40 % av byggnadsbeståndet i kategori 1, det innebär att 60 % av byggnaderna är i behov av medelstora eller stora underhållsinsatser under de kommande åren.

Tabell 14 visar fördelningen av teknisk status på byggnader inom församlingsverksamheten.

**Teknisk status byggnader inom församlingsverksamheten
(procentuell fördelning mellan kategorier)**

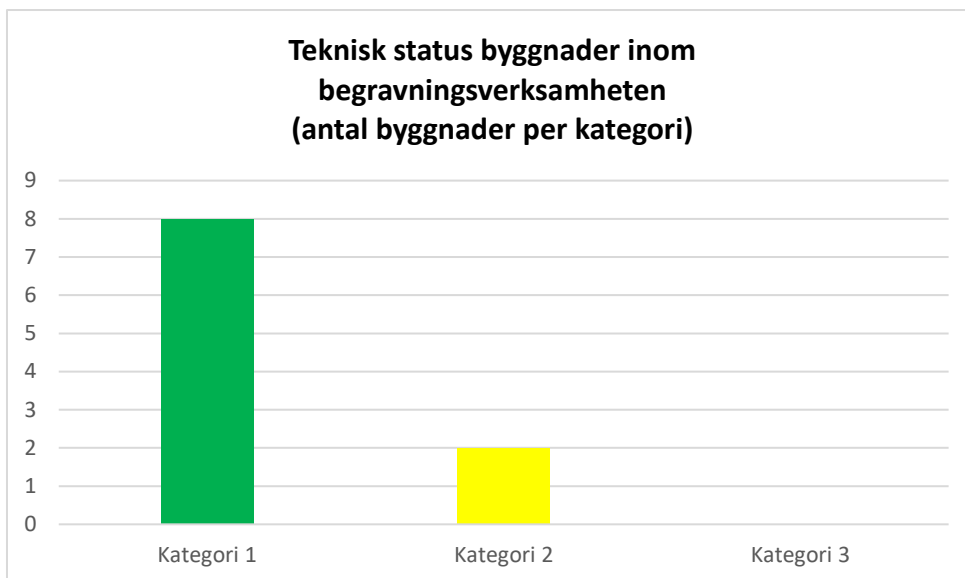
Tabell 15 visar procentuell fördelning av teknisk status på byggnader inom församlingsverksamheten.

Av kyrkobyggnaderna är 5 av 6 klassade inom kategori 2 eller 3. Endast Vika kyrka bedöms vara i tillräckligt gott skick för att ligga inom kategori 1. Stora Kopparbergs kyrka och Grycksbo kyrka är de kyrkor som bedöms befinna sig inom kategori 3. Det handlar om flera större underhållsåtgärder samt att det föreligger arbetsmiljöproblem.

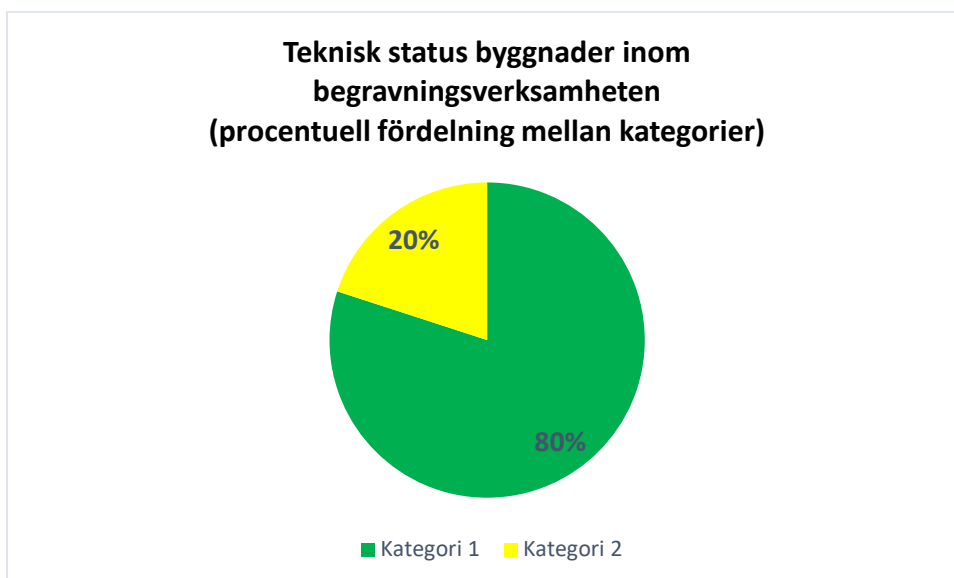
Församlingshemmen har generellt god status och flertalet av dem hamnar inom kategori 1. Dock är både Kyrkskolan i Hosjö samt Kyrkbackskapellet vid Stora Kopparbergs kyrka i stort behov av underhåll och åtgärder, därav har de placerats i kategori 3.

Att flera av församlingsbyggnaderna ligger inom kategori 2 och 3 indikerar att det kommer att finnas underhållsbehov i framtiden. Det kommer, i sin tur, att belasta och sannolikt överstiga fastighetsbudgeten. Endera får inriktningsmålet på 20% överges på bekostnad av övrig församlingsverksamhet. Det vill säga mindre pengar till verksamheten och mer till fastighet. Alternativet är att fastighetsbudgeten hålls men på bekostnad av fastighetsunderhållet. Det kan på sikt generera allt större fel och brister i byggnaderna, vilket kräver mer kostsamma och omfattande åtgärder när de väl genomförs. Risken finns att pastoratet inte förmår ta sitt ansvar som fastighetsägare. Möjligheterna till anpassningar av byggnaderna utifrån verksamhetens behov kommer bli mycket begränsade, vilket i förlängningen ger mindre ändamålsenliga och funktionella lokaler. Det generella skicket och tekniska statusen på byggnaderna kommer att sjunka, vilket kan ge en generell negativ påverkan på hur attraktiva de är att vistas i, besöka och arbeta i.

För att motverka utvecklingen som beskrivs ovan, krävs förändringar av fastighetskostnaderna så att den besparing som illustreras i tabell 7 och 8 kan uppnås. Det kan handla om att avyttra eller hyra ut lokaler. År 2030 behöver kostnaderna minska med 2,1 miljoner kronor. Det motsvarar en årlig besparing på uppskattningsvis 220 000 kr.

Tabell 16 visar fördelningen av teknisk status på byggnader inom begravningsverksamheten.

Tabell 15 visar procentuell fördelning av teknisk status på byggnader inom begravningsverksamheten.

För begravningsverksamhetens byggnader är 80 % av byggnaderna i kategori 1, vilket lämnar endast 20 % av byggnaderna med behov av medelstora eller stora åtgärder de kommande åren. Ingen av begravningsverksamhetens byggnader har bedömts ligga inom kategori 3. Begravningsverksamhetens byggnader är generellt i bra skick till följd av senaste årens omfattande renoveringsinsatser i flertalet av byggnaderna. Gamla kyrkogårdsexpeditionen och Norslunds ekonomibyggnad är de byggnader som klassats i kategori 2. För båda byggnaderna finns planer på renoveringsinsatser inom en snar framtid. Övriga byggnader hör hemma i kategori 1.

5.4.7. Energi och miljö

Falu Pastorat arbetar aktivt med miljö- och energifrågor kopplade till fastigheterna. Under 2018-2021 har pastoratet deltagit i ett energinätverk, med syfte att öka kunskap om, och främja arbetet i energieffektiviserande åtgärder. I arbetet som utförts i samarbete med energinätverket, har sedan 2018 en minskning av energianvändningen hittills gjorts med motsvarande ca 10 %.

Ett arbete för att bli miljödiplomerade enligt Svenska kyrkans miljödiplomerings pågår. Målsättningarna avseende energi och miljö kopplat till fastighet finns redovisade i kapitel 2.

År 2019 hade pastoratet en total uppvärmd yta på drygt 14 000 kvm, vilket gav en total energiförbrukning på ca 1 255 000 kWh. Vi har valt att handla miljömärkt el, liksom fjärrvärme. Det är fortfarande motiverat att arbeta med att sänka energiförbrukning och miljöpåverkan.

I krematoriet används RME (rapsolja) där pastoratet använder ca 25 m³ olja per år, vilket ger ett koldioxidutsläpp på 2,4 ton per år. Omställning till RME från dieselolja gjordes i samband med om- och tillbyggnad av krematoriet 2016-2017 då även ugnen byttes, vilket innebar en positiv förändring avseende miljöpåverkan från krematoriet. Det värmeöverskott som produceras i krematoriet säljs till Falu Energi & Vatten för att nyttjas i fjärrvärmesystemet.

Under de senaste åren har byten av energikällor genomförts i byggnader där det varit motiverat. Det innebär att det inte finns några större byggnader med direktverkande el som uppvärmningskälla längre (dock finns denna uppvärmningskälla kvar i några mindre ekonomibygnader). Bergvärme är den uppvärmningsform som är vanligast för byggnaderna utanför Falu tätort. I byggnader som är belägna mer centralt är merparten uppvärmda med fjärrvärme. I övrigt pågår ett löpande arbete med att identifiera nya möjligheter till energibesparingar, t.ex. genom att se över belysning, samt möjligheten att göra aktiva val avseende temperatur och inomhusklimat. Montering av solceller och laddstolpar vid Skogskyrkogården är genomfört.

5.5. Reflektioner inför åtgärdsplan

5.5.1. Falu pastorat - fem församlingar

I Falu pastorat ingår fem församlingar. Varje församling firar gudstjänst och bedriver verksamhet lokalt. Det finns inga planer på större verksamhetsförändringar. Det handlar snarare om att fortsätta med befintlig verksamhet utifrån de strategiska målen. Mest inflyttning sker till Falu tätort, samtidigt som engagemanget och kyrkotillhörigheten är större i församlingarna utanför tätorten. Det finns, på landsbygden, en förväntan om att kyrkan ska finnas tillhands lokalt, samtidigt som resurserna för det minskar. Det finns fördelar med lokal närvaro i enskilda församlingar: Den geografiska närheten och tillgängligheten för församlingsbor är ofta avgörande för engagemang och delaktighet. Å andra sidan är det nödvändigt att se över ett fortsatt stort fastighetsbestånd med tillhörande fastighetskostnader. Vilka andra lösningar är möjliga för att bevara den lokala förankringen?

5.5.2. Överkapacitet på lokaler

Medarbetarna i Falu pastorat anser att både kyrkor och församlingshem motsvarar verksamheternas behov av lokaler. Det finns statistik på antal sammankomster liksom deltagare per sammankomst och den visar tydligt att verksamheten ryms i befintliga lokaler.

Av utrymmesskäl finns inga behov av andra lokaler. Lokalerna är därtill generellt ändamålsenliga.

Däremot är nyttjandegraden överlag för låg. Det finns en ambition att höja nyttjandegraden i både kyrkor och församlingshem. I första hand handlar det om mer verksamhet. I församlingsinstruktionen finns en strävan efter att nyttja kyrkan och kyrkomiljön i än högre grad. Andra sätt att öka nyttjandegraden är genom samlokalisering, förtätning av verksamhet men också genom att minska på tillgänglig tid genom t.ex. avyttring eller vinterstängning. Kanske kan en lokal hyras utifrån verksamheten behov istället för att ett församlingshem står tomt flera dagar per vecka?

5.5.3. Nyttja kyrkor och kyrkomiljöer än mer

I församlingsinstruktionen från 2018 betonas värdet av att använda kyrkorna och kyrkomiljön i än högre utsträckning. Kyrkorummen fungerar idag i första hand som rum för gudstjänster och kyrkliga handlingar, men det finns god anledning att nyttja kyrkorummen än mer. Idéer och erfarenheter från andra kyrkor kan inspirera ett fortsatt arbete i den riktningen. Kyrkorna är unika byggnader med stora potentialer.

5.5.4. Kostnaderna måste minska

Målsättningen är att så långt det är möjligt värna kyrkor och kyrkomiljöer. Det finns en generell önskan och strävan efter att bättre nyttja kyrkor och kyrkomiljöer. Men på sikt kommer det inte vara möjligt att bevara alla byggnader så att de kan användas året runt. Den vikande medlemsutvecklingen för med sig minskade intäkter för församlingsverksamheten. I linje med inriktningsmålen bör fastighetskostnaderna därmed minska. Också nödvändiga renoveringar kan komma att skjutas på framtiden. Det krävs en genomtänkt fastighetsstrategi i linje med inriktningsmålen.

5.5.4. Begravningsverksamheten

Begravningsverksamheten har helt andra ekonomiska förutsättningar än församlingsverksamheten. Det är i nuläget inte aktuellt med åtgärder för att minska på kostnaderna inom begravningsverksamheten. I den fortsatta diskussionen om åtgärder och konsekvenser utlämnas därför den.

6. Åtgärdsplan och konsekvensanalys

Kapitlet beskriver olika åtgärdsförslag som kommer ur de analyser som gjorts i lokalförsörjningsplanen. Varje förslag motiveras och beskrivs mer ingående som åtgärd. De olika åtgärderna hör delvis samman och påverkar varandra. De bör ses i relation till varandra.

Det är viktigt att notera att det är stora skillnader mellan åtgärderna. Några är mer omfattande och får därför större konsekvenser. Analysen i föregående kapitel visar att de emellertid är nödvändiga. Under avsnitt 6.1. listas de olika åtgärderna i rangordning. Den första åtgärden är också den som har störst effekt. Längre ner kommer åtgärder som bedöms vara viktiga, men inte tillräckliga var för sig.

Kapitlet avslutas med en diskussion om konsekvenser.

Senast år 2022 bör det finnas en fastställd mer detaljerad plan för vilka åtgärder som ska genomföras och när de ska vara genomförda.

6.1. Planerade åtgärder

6.1.1. Försäljning av fastigheter

Redan 2017 initierades ett samtal om ökade fastighetskostnader i Falu pastorat. Ett konkret förslag som diskuterades då och också fortsättningsvis är nödvändigheten av att sälja någon eller några av befintliga fastigheter i Falu pastorat. Eftersom kyrkorna är skyddade så har diskussionerna uteslutande handlat om församlingshemmen. Det har handlat om verksamhetens behov, kostnader förknippade med olika fastigheter men också om vilka som är möjliga att sälja.

Inriktningsmålen sätter gränser för hur stora fastighetskostnaderna får vara och ett sätt att begränsa kostnaderna är givetvis att avyttra och därmed minska rörliga fastighetskostnader.

Det här är på intet sätt en lättvindig fråga. Det krävs noga överväganden för att göra minsta möjliga skada på församlingsverksamheten. Det är avgörande att fortsatt kunna tillgodose befintliga lokalbehov. Det är också viktigt med den lokala närvaron i pastoratets fem församlingar. Det krävs noggranna överväganden för att bibehålla den lokala närvaron då fastighetsbeståndet minskar. God framförhållning och hög grad av transparens kan vara strategier för att öka förståelsen.

Det pågår också mer tekniska utredningar kring eventuella försäljningar. Till det hör också uträkningar av hur stor besparing en försäljning av respektive församlingshem skulle innebära. Besparingen gäller drifts- och underhållskostnader.

I tabell 15 återfinns en lista med uppskattade intäkter från försäljning av församlingshemmen. Försäljningsvärdet är uppskattat av mäklare med utgångspunkt i att byggnaderna med tillhörande fastighet säljs i befintligt skick. I den uppskattade intäkten är ingen hänsyn tagen till pastoratets omkostnader, t.ex. mäklararvode, i samband med försäljning. I tabellen finns också en lista på uppskattad årlig besparing vid försäljning. Värdet baseras på driftskostnaden för byggnaden. I driftskostnaden inkluderas förutom el, värme och vatten för byggnaden även personalkostnader och kostnader för underhåll och avskrivningar. Vid försäljning upphör driftskostnaden.

Byggnad	Intäkt försäljning	Årlig besparing vid försäljning
Aspeboda bagarstuga	1 700 000 kr	150 000 kr
Aspeboda församlingshem*	2 500 000 kr	440 000 kr
Grycksbo församlingshem	2 000 000 kr	270 000 kr
Hosjö församlingshem	3 000 000 kr	490 000 kr
Hosjö kyrkskola	750 000 kr	170 000 kr
Kristinegården **	Uppgift saknas	2 610 000 kr
Mariagården	4 500 000 kr	470 000 kr
Stefansgården	4 000 000 kr	560 000 kr
Vika församlingshem	2 500 000 kr	450 000 kr
(Annagården***	Ej aktuellt	170 000 kr)

Tabell 15 visar intäkt och årlig besparing vid försäljning.

*Aspeboda församlingshems försäljningsvärde är uppskattat internt, och inte bedömt av mäklare.

**Kristinegården har inte utretts kring försäljning och uthyrning då det är en komplex byggnad som inte bedömts vara aktuell att sälja eller hyra ut storskaligt i dagsläget.

***Annagården är en hyrd lokal. Uppgifterna om ”årlig besparing vid försäljning” kan i detta fall betraktas som besparing vid uppsägning.

En konsekvens av åtgärden är att möjligheten att hålla fastighetskostnaderna inom det mål som är satt ökar avsevärt. En annan konsekvens är att en tydlig plan kan väcka oro och förtvivlan hos medarbetare, förtroendevalda och församlingsbor. Det här får givetvis också konsekvenser för församlingsverksamheten som delvis får anpassas efter andra lokaler.

6.1.2. Uthyrning av fastigheter

Till diskussionen om att minska fastighetskostnaderna hör också frågan om uthyrning av församlingshemmen i sin helhet eller delar av. En viktig sak att konstatera inledningsvis när det gäller uthyrning är att själva hyresvärdskapet genererar merarbete. Sedan år 2017 har flera skissartade förslag presenterats. Det handlar om att hyra ut kontorslokaler i centralt placerade Kristinegården. Det har också handlat om att hyra ut hela församlingshem till kommunen för t.ex. förskoleverksamhet. Några kontakter har tagits, men ännu utan konkret resultat. Det är inte enkelt att rekrytera hyresgäster.

Byggnad	Besparing som uthyrning genererar per år	Pastoratets kvarstående kostnad för byggnaden vid uthyrning per år
Aspeboda bagarstuga	171 240 kr	- 18 240 kr
Aspeboda församlingshem	272 950 kr	166 050 kr
Grycksbo församlingshem	159 130 kr	108 870 kr

Hosjö församlingshem	307 700 kr	185 300 kr
Hosjö kyrkskola	106 000 kr	64 000 kr
Kristinegården	2 201 680 kr	410 320 kr
Mariagården	314 460 kr	158 540 kr
Stefansgården	453 460 kr	108 540 kr
Vika församlingshem	327 895 kr	126 105 kr

Tabell 16 visar besparingar vid uthyrning samt kvarstående kostnader.

I tabell 16 redovisas besparingar som pastoratet kan göra genom uthyrning heltid av hela byggnaden men också kvarstående kostnader. Uträkningen baserar sig på följande variabler: geografiskt läge, byggnadens status samt byggnadens potential för olika slags verksamhet.

Konsekvenser för åtgärden är att pastoratet kan spara på den del fastighetskostnader, även om vissa kostnader kvarstår. En annan konsekvens är att själva uthyrningen genererar merarbete för fastighetsförvaltningen. Det riskerar bli mindre tid kvar att förvalta och underhålla de fastigheter som används för egen verksamhet. En tredje konsekvens är att delar av verksamheten får anpassas efter andra lokaler.

6.1.3. Ökad nyttjandegrad av våra församlingshem

I enlighet med inriktningsmålen ska nyttjandegraden i församlingshemmen öka. Den ska öka årligen med 10 % för att år 2023 ha ökat till 40 % av tillgänglig tid. Det handlar om att förtäta och utöka befintlig verksamhet, men också om att skapa ny. Det finns på flera håll en strävan efter mer öppen verksamhet.

Ett sätt att öka nyttjandegraden i församlingshemmen är också att minska på den tillgängliga tiden. Det kan göras genom uthyrning (delvis eller helt) eller avyttring. Då kan olika verksamhet samlokaliseras i ett och samma församlingshem. Det skulle kunna vara en möjlig åtgärd i de församlingar där det finns fler församlingshem. Ett sätt som också indirekt ökar nyttjandegraden är att hyra ut eller avyttra församlingshem för att istället hyra in sig i externa lokaler bara den tid som lokalen behövs.

I samtliga församlingshem finns också medarbetarnas arbetsplatser. Det behövs en genomlysning av befintliga behov och möjliga alternativa placeringar. Det bör vara möjligt att förtäta arbetsplatser. Det kan i sin tur leda till tomma lokaler lämpliga för t.ex. uthyrning.

En konsekvens av ökad nyttjandegrad kan vara att församlingshemmen blir mer levande mötesplatser och att fler kan känna sig hemma och delaktiga i sin församling. Ur ett ekonomiskt perspektiv är åtgärden inte tillräcklig om den inte förenas med försäljning alternativt uthyrning. Då kan åtgärden få reella ekonomiska konsekvenser och inriktningsmålet nås.

6.1.4. Ökad nyttjandegrad av våra kyrkor

Eftersom kyrkor har en särställning bland fastigheter i Svenska kyrkan och därtill nyttjas för pastoratets verksamhet är det inte aktuellt att överväga avyttring trots låg nyttjandegrad. Istället är det viktigt att undersöka förutsättningar för att kunna utöka nyttjandegraden, i enlighet med befintliga inriktningsmål: År 2023 ska nyttjandegraden ha dubblerats jämfört med år 2020. Det handlar om att inventera ny verksamhet som lämpar sig för kyrkorummen.

Det finns också en tydlig ambition att ge större möjligheter för ideellt medarbetarskap, något som i sin tur kan innebära mer verksamhet i kyrkorummen. Det handlar också om att flytta verksamhet som nu är förlagd i församlingshemmen till kyrkorummen.

En konsekvens av den här åtgärden är en vitalisering av kyrkorummen och att fler människor kan känna sig hemma. Det kan också innebära justering av verksamhet som tidigare förlagts i församlingshemmen. I vissa fall kan kyrkan vara mindre ändamålsenlig än ett församlingshem.

Ett annat sätt att öka nyttjandegraden i kyrkorna är att minska den tillgängliga tiden, genom att stänga kyrkor delar av året. Då kan det bli aktuellt med sammanlysning av gudstjänster och ett utökat samarbete mellan församlingar. Det finns i nuläget inga uträkningar på hur stora besparingar som vinterstängningar kan ge.

I analysen i kapitel 5 framgick att en ökad nyttjandegrad av kyrkorna, ur ett ekonomiskt perspektiv, inte får så stora konsekvenser. De fasta kostnaderna består oberoende av nyttjandegrad. Strikt ekonomiskt medför inte åtgärden så avgörande ekonomiska konsekvenser, och kan alltså inte betraktas som en tillräcklig åtgärd.

6.1.5. Kyrklig närvaro på nya ställen

Församlingarna i Falu pastorat har en god geografisk spridning, men det kan finnas skäl att se över vissa lokaler och dess tillgänglighet. Särskilt om det blir aktuellt att hyra in sig istället för att äga egna lokaler.

Annagården som är en hyrd lokal har också relativt låg timkostnad. Både Hosjö och Grycksbo kyrka och församlingshem ligger en bit från centralorten. I Hosjö är redan dagledigträffen i annan lokal än församlingshemmet för att öka tillgängligheten. Vid försäljning eller uthyrning av församlingshem kan hyrd lokal vara en kompletterande åtgärd. I sig själv är dock åtgärden inte tillräcklig.

En konsekvens kan vara att församlingsverksamheten blir mer tillgänglig med ökad närhet. En annan konsekvens skulle kunna vara att nyttjandegraden ökar då den hyrda lokalen anpassas efter verksamhetens behov. En tredje konsekvens är lägre fastighetskostnad.

6.1.6. Framtida församlingsindelning

Eftersom lokalförsörjningsplanen sträcker sig 10 år framåt i tiden är det nödvändigt att också tänka kring församlingsindelning i Falu kommun. Det är i nuläget inte möjligt att säkert säga hur många församlingar som kommer att ingå i det framtida Falu pastorat.

Den lokala församlingen är grundbulten i Svenska kyrkan och bör värnas, men av flera skäl kan sammanläggningar bli en möjlig väg in i framtiden. Färre församlingar kan innebära färre fastigheter och mer resurser till verksamhet.

En åtgärd är att se över vilken församlingsindelning bäst gagnar människorna i Falu kommun.

Konsekvensen kan bli att befintlig församlingsindelning kvarstår, eller att förändringar kommer att ske.

6.2. Sammanfattande diskussion kring konsekvenser

Lokalförsörjningsplanen föreslår en mängd åtgärder, vilka till stor del är beroende av varandra. Om ett församlingshem säljs så kan nyttjandegraden i kyrkan eller i ett annat församlingshem öka. Eller så hyrs en lämplig lokal för den tid som verksamhet bedrivs och

nyttjandegraden ökar tack vare det. Åtgärdsplanen är att betrakta som en helhet. Nästa steg är att bestämma mer exakt när vilka åtgärder bör genomföras.

En röd tråd genom lokalförsörjningsplanen är att något måste göras. Intäkterna minskar samtidigt som kostnaderna riskerar att öka om allt tillåts fortsätta utan åtgärder. Ju längre det dröjer desto mer omfattande blir utmaningarna, något som framkom tydligt i kapitel 5. Mer konkret kan det innebära att det blir mindre resurser till t.ex. konfirmandarbetet och barnverksamheten.

Därmed inte sagt att åtgärder inte får konsekvenser. Församlingsbor har band till sin kyrka och sitt församlingshem. Det finns ett värde i att finnas där människor är. Mycket verksamhet är uppskattad delvis tack vare ändamålsenliga och trivsamma lokaler. Trots det måste ett antal åtgärder göras. God framhållning och hög grad av transparens är nödvändigt för att skapa förståelse. Det handlar om att ”pastoratets församlingar ska kunna utföra sin grundläggande uppgift i lokaler som är ändamålsenliga med en långsiktigt hållbar resursanvändning.”